

Näkökulmia ekososiaaliseen hyvinvointiin - kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Miia Pellikainen

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Näkökulmia ekososiaaliseen hyvinvointiin - kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Miia Pellikainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu 2022

Miia Pellikainen

Näkökulmia ekososiaaliseen hyvinvointiin - kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Vuosi

2022

Sivumäärä 43

Ihminen on osa maapallonlaajuista ekosysteemiä, joka on tiheä verkosto ympäristön, yhteiskuntien ja yksilöiden keskinäisriippuvuussuhteita. Tunnistamalla ekologisten ja sosiaalisten ongelmien yhteiset juuret, on mahdollista löytää työkaluja niiden ratkaisemiseen. Laajempi ymmärrys hyvinvoinnista tekee näkyväksi ihmisen ja luonnon symbioottisen suhteen, joka tarkoittaa, että oma hyvinvointimme riippuu luonnonympäristömme hyvinvoinnin tilasta. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota monipuolinen käsitys ekososiaalisesta hyvinvoinnista ja sen osa-alueista. Tavoitteena on syventää ymmärrystä kestävästä hyvinvoinnista ja yksilön ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueista.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkielma ja työ toteutettiin integroivana kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi: ”Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa?” ja ”Mistä osa-alueista yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu?”. Opinnäytetyön lähteinä käytettiin vertaisarvioituja kirjallisuuslähteitä ekososiaalisesta hyvinvoinnista. Lähteaineisto koostui seitsemästä kirjallisuuslähteestä, jotka oli julkaistu vuosina 2012-2021. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Kirjallisuuskatsauksessa analysoidun aineiston perusteella ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa ihmisen hyvinvoinnin laaja-alaista tarkastelua, jossa tunnistetaan yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön hyvinvoinnin keskinäisriippuvuussuhteet. Ekososiaalisen ajattelutavan ytimessä on vahva relationaalinen maailmankuva ja holistinen käsitys ihmisestä. Ekososiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuudet pohjautuvat moniulotteisen hyvinvoinnin HDLB-malliin, joka perustuu Eric Allardtin hyvinvointiteorian kolmikantajakoon Having, Loving, Being. Kirjallisuuskatsauksen perustella voidaan todeta, että yksilön ekososiaalinen hyvinvointi muodostuu Having-Doing-Loving-Being-jäsennyksen mukaisista ulottuvuuksista, jotka ovat jatkuvassa dynaamisessa ja kehämäisessä suhteessa toisiinsa.

Opinnäytetyön tulokset pyrkivät lisäämään ymmärrystä nykyisen hyvinvointikäsitteen kapealaisuudesta sekä tarpeesta laajemmalle ymmärrykselle hyvinvoinnista.

Asiasanat: ekososiaalinen hyvinvointi, kestävä hyvinvointi, kestävä kehitys

Miia Pellikainen

Perspectives on ecosocial wellbeing

Year

2022

Pages

43

Humans are part of the global ecosystem which is a dense network of interdependencies between the environment, societies, and individuals. By identifying the common roots of ecological and social problems, it is possible to find synergetic solutions. A broader understanding of wellbeing makes visible the symbiotic relationship between humans and nature. The wellbeing of humans depends on the state of wellbeing of our natural environment.

The purpose of the thesis was to chart the available scientific research of ecosocial wellbeing. The aim was to gather information that would increase the understanding of the concept of ecosocial well-being and aspects of an individual's ecosocial well-being.

The thesis was carried out as an integrative descriptive literature review, in which the study questions were: "What does ecosocial wellbeing mean?" and "What are the components of an individual's ecosocial wellbeing?". The sources of the thesis were peer-reviewed scientific literature sources. The source material consisted of seven literature sources published between the years 2012-2021. Deductive content analysis was used as the method of data analysis.

Based on the literature review ecosocial well-being is multidimensional. The concept of ecosocial well-being identifies the interdependencies between individual well-being and social and ecological systems. At the heart of the ecosocial mindset is a strong relational worldview and a holistic understanding of humans.

The dimensions of ecosocial well-being are based on the HDLB model of multidimensional well-being, which is based on the three-carrier division of Eric Allardt's well-being theory Having, Loving, Being. Based on the literature review, it can be stated that the ecosocial well-being of the individual consists of dimensions according to the Having-Doing-Loving-Being structure, which are in a constant dynamic and circumferential relationship with each other.

The findings of the thesis aim to increase the understanding of the narrowness of the current wellbeing paradigm and the need for a broader ecosocial understanding of wellbeing.

Keywords: ecosocial wellbeing, sustainable wellbeing, sustainable development

Sisälllys

1	Johdanto.....	6
2	Kestävän kehityksen taustalla	7
2.1	Ekologisen kriisin juuret.....	7
2.2	Kasvun rajat -argumentti	9
3	Kestävän kehityksen nykytila ja tulevaisuus.....	11
3.1	Hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin raportti IPCC 2022	11
3.2	Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030	12
3.3	Megatrendit	13
4	Ekososiaalinen hyvinvointikäsitys	13
4.1	Nykyinen käsitys hyvinvoinnista	13
4.2	Ekososiaalinen paradigma ja laajempi ymmärrys hyvinvoinnista.....	14
5	Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa	16
6	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys-	18
7	Tutkielman toteutus	18
7.1	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä.....	18
7.2	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	19
7.3	Aineiston valinta	19
7.3.1	Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	19
7.3.2	Tiedonhaku	20
7.4	Aineiston kuvaus.....	21
7.5	Tutkittavan ilmiön kuvailun rakentaminen sisällönanalyysin avulla	23
8	Tulokset	24
8.1	Ekososiaalinen hyvinvointikäsitys	24
8.2	Ekososiaalisen hyvinvoinnin eri osa-alueet yksilön näkökulmasta.....	28
8.2.1	Having: mitä ihmisellä voi kohtuudella olla	29
8.2.2	Doing: vastuullinen ja mielekäs tekeminen.....	29
8.2.3	Loving: kuuluminen ja rakastaminen	30
8.2.4	Being: eheä kokemus maailmassa olemisesta	30
9	Pohdinta	31
9.1	Tulosten tarkastelu	31
9.2	Eettisyys	33
9.3	Luotettavuus.....	34
9.4	Jatkotutkimusehdotukset	34
	Kuviot	40
	Taulukot	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Ihminen on osa maapallonlaajuista ekosysteemiä ja ihmisen hyvinvointi on olennaisesti yhteydessä luonnonympäristön tilaan. Ympäristö, jossa elämme, vaikuttaa hyvinvointiimme. Ympäristöongelmat ovat yhteydessä sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin, vaikka vain harvat tutkijat ovat suomalaisessa hyvinvointivaltioon liittyvässä keskustelussa käsitelleet sosiaalisten ja ekologisen kysymyksien yhteenkietoutumista. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2011, 311.)

Opinnäytetyön aihe kypsyi sosiaalialan ammattikorkeakouluopintojen sekä Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden johdantokurssin myötä. Sosiaalialan ammattikorkeakoulujen opintosisällöissä on huomioitu vähän, jos laisinkaan, sosiaalialan työtä ekologisesta näkökulmasta. Tämä kehitys heijastelee laajempaa sosiaalipolitiikan markkinaehtoistumista ja nykyistä ihmis- ja kultuskeskeistä hyvinvointikäsitystä. Sosiaalialan tehtävän ytimessä on kyky vastata ihmisten erilaisiin tarpeisiin. Tarpeiden tyydyttämisellä, erityisesti jos tarpeiden tyydyttäminen liitetään elintason kohottamiseen ja talouskasvuun, on ympäristövaikutuksia. Sosiaalialalla tulisi omaksumaan ekologinen näkökulma, jolloin tehtävänä ei ole vain pohtia sosiaalialan sovittamista ekologisesti kestävään yhteiskuntaan, vaan nostaa keskiöön ajatus siitä, että sosiaaliala itsessään voisi edistää ekologista kestävyttä. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2011, 312.)

Suomen Akatemian rahoittama ECOSOS- tutkimushanke (Sosiaalityön ja toimeentulojärjestelmien kontribuutio yhteiskuntien ekososiaaliseen siirtymään) on ollut osa kriittistä keskustelua siitä, missä määrin ekologinen ja sosiaalinen kestävä kehitys on mahdollista jatkuvaan kasvuun perustuvan taloudellisen ajattelun vallitessa. Ekososiaalisella siirtymällä tarkoitetaan yhteiskunnallista siirtymäprosessia kohti ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyttä, jossa ekologisen kestävyden ensisijaisuus tunnustetaan. (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 2020.) Tällä hetkellä sosiaalialan organisaatioiden pinnallinen suhde kestävään kehitykseen ei vahvista ekososiaalista ajattelua ja käytäntöjä. Perinteisesti sosiaalialan suhde ympäristöön on tarkoittanut sosiaalista ympäristöä ja sosiaalisia suhteita, jolloin on sivuutettu sosiaalialan suhde ympäristöongelmiin sekä ihmisen luontoyhteys. Ekososiaalinen näkökulma palauttaa sosiaalialan sen päätavoitteen äärelle eli tarkastelemaan yhdessä ihmisten kanssa heidän sosiaalista todellisuuttaan luonnollisissa ympäristöissä. Ekososiaalisesti orientoituneella sosiaalityöllä ja -ohjauksella tulee olemaan tärkeä rooli yhteiskunnan siirtymässä kestävämpään suuntaan. (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 2020.)

Poliittista päätöksentekoa ohjaavat lopulta käsityksemme ihmisestä ja ympäröivästä maailmasta. Tunnistamalla yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön väliset keskinäisriippuvuussuhteet avaamme oven uudelle tavalle hahmottaa maapallosysteemin monimutkaisia prosesseja ja niiden vaikutuksia hyvinvointiimme. Tässä opinnäytetyössä selvitetään käsitteen *ekososiaalinen*

hyvinvointi merkityksiä. Millaista on ekososiaalisen ajattelun läpäisemä hyvinvointikäsitys? Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa yksilön näkökulmasta? Selvitän kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmällä, mitä ekososiaalinen hyvinvointikäsitys tarkoittaa sekä mistä tekijöistä yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu käsitteisiin ekososiaalinen hyvinvointi, kestävä hyvinvointi ja kestävä kehitys.

2 Kestävän kehityksen taustalla

Elämme antroposeenin aikaa, jolloin ihmisen toiminnalla (antropogeenisellä toiminnalla) on merkittäviä vaikutuksia maapallon biologisiin, kemiallisiin ja fysikaalisiin prosesseihin. Antroposeeni on vielä vakiintumaton käsite, joka tarkoittaa noin vuonna 1800-1900-luvuilla teollistumisen myötä alkanutta geologista ajanjaksoa. Käsite on jo laajassa käytössä, vaikka sitä ei ole vielä hyväksytty maapallon viralliseksi geologiseksi ajanjaksoksi eli epookiksi. (Tieteen termipankki 2022.) Ihmiskunta syrjäyttää toiminnallaan yhä enemmän muita lajeja ja kokonais ekosysteemejä tyydyttääkseen valtavan ruokahalunsa luonnonvaroista. Tämä on johtanut nykyisiin massasukupuuttoihin, planeetan kantokyvyn ylitykseen ja ilmastomuutoksen alati paheneviin skenaarioihin. Ihmisen toiminta on muuttanut ekosysteemejä siinä määrin, että biologiset resurssit tulevat kohtaamaan nopeita ja arvaamattomia muutoksia lähitulevaisuudessa. Kaikella tällä on vakavia seurauksia ihmisten hyvinvoinnille, koska olemme valtavan riippuvaisia maapallon biologisista resursseista ja ilmastoympäristöstä, jota pidämme valitettavan usein itsestäänselvyytenä. (Hirvilampi & Helne 2014, 2160.)

Antroposentrismi on määritelmä näkemykselle, joka korostaa ihmisen erityisasemaa suhteessa eläinkuntaan sekä asettaa yleensä luonnon ihmisen välineeksi (Tieteen termipankki 2022). Antroposentristinen perinne on ollut pitkään tieteen tekijöiden keskuudessa hallitseva, mutta yhä useampi ympäristö- ja yhteiskuntatieteilijä on jo omaksunut ekosentrisen ja relationaalisen maailmankuvan, joka perustuu kaikkien maapallolla elävien elämänmuotojen keskinäiseen riippuvuussuhteeseen. Tämä relationaalinen näkemys olemassaolosta on keskeistä Arne Naessin 1970-luvulta alkaen kehittämässä syväekologian tai ekosofian käsitteessä. Naess näkee ihmisyksilön erottamattomasti sulautuneena monimutkaiseen suhteiden verkkoon. Tästä näkökulmasta ekosysteemit eivät ainoastaan tarjoa ihmisten hyvinvointia tukevia resursseja ja palveluja, vaan ovat sen edellytys. Ihmisen suhde luontoon on siis symbioottinen. (Hirvilampi & Helne 2014, 2163.)

2.1 Ekologisen kriisin juuret

Vallitsevan ekologisen kriisitymiskehityksen taustalla vaikuttaa ensimmäisen teollisen vallankumouksen aikana syntynyt kapitalistinen tehotalous, joka on mahdollistanut mm. väkiluvun eksponentiaalisen kasvun. Tehotalouden käyttöön jalostamat uusiutumattomat luonnonvarat

vähenevät, fossiiliset polttoaineet kuormittavat ilmakehää, ekosysteemit kaatuvat ja ihmislajin valta kasvaa. Maapallon kestävyys on saavuttamassa äärirajat. (Hiilamo 2020, 197-198.) ”Ihmiskunnan tulevaisuuden suurin vaara on kaupallisen hengen rajoittamaton vaikutus”, toteasi John Stuart Mill jo vuonna 1836 (Saastamoinen 1998, 149; Helne, Hirvilammi & Laatu 2011, 310).

Olavi Riihinen (2012) luonnehtii artikkelissaan ”Ekologisen kriisin juuret” fyysisen liikkuvuuden ja sähköisen tiedonvälityksen ekspansion seurauksia kulutusmahdollisuuksien maailmaan. Fyysinen liikkuminen, esimerkiksi autojen ja lentokoneiden myötä, on moninkertaistunut vain muutaman sukupolven aikana ja *world wide webin* vaikutukset tiedonvälitykseen ovat valtavia. Kuluttaminen ja sen eri muodot ovat mahdollisesti merkittävin tekijä nykyihmisen elämässä sekä postmodernissa kulttuurissamme. Mittavien muutoksien taustalla on erilaisia motivaatiotekijöitä, jotka ylläpitävät ja kiihdyttävät kulutusta. Yhteiskunnan tilaa ja kehityksen suuntaa tutkiessa tulee ymmärtää yhteiskunnan jäsenten intentioita eli esimerkiksi arvoja, intressejä, uskomuksia ja haluja. Ihmisten halut ovat yhteydessä yhteiskunnan ja talouden kehitykseen. Halut ohjaavat kulutusta, josta seuraa ympäristöllisiä uhkia paikallisesti ja globaalisti. Halujen ymmärtäminen auttaa ymmärtämään laajemmin yhteiskuntiemme haitallisia kehityskulkuja. (Riihinen 2012, 30.) Erityisesti halujen ja tarpeiden välisiä eroja voi olla vaikea hahmottaa. Tarpeet ovat luonteeltaan universaaleja, kuten fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tarpeet ja yhteisyyden tarpeet. Halujen tyydyttämättömyys johtaa yleensä vain turhautumiseen, mutta tarpeiden tyydyttäminen on ihmisen hyvinvoinnin edellytys. (Riihinen 2012, 31.)

Tohtori Arto O. Salonen (2014, 32) esittää artikkelissaan ”*Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma - Yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla*”, että siirtymä kestävämpään ja elinvoimaisempaan yhteiskuntaan vaatii käyttäytymistämme ohjaavien ajattelutapojen muutosta. Maailmankäsityksemme rakentuu oletuksista ja uskomuksista. Oletukset ja uskomukset muodostavat käyttäytymistämme ohjaavat paradigmat. Olemme esimerkiksi tottuneet ajattelemaan, että yhteiskunnan kehittyminen on kytköksissä talouskasvuun ja mahdollista vain talouskasvun kautta. (Salonen 2014, 32.) Nykyinen kestäväntöntä kehitystä, epäoikeudenmukaisuutta, epävakautta ja ilottomuutta tuottava ja ylläpitävä paradigma tulee korvata uudella ekososiaalisella hyvinvointiparadigmalla (Salonen 2014, 31).

Paradigman käsitteen on tehnyt tunnetuksi filosofi Thomas Kuhn vuonna 1962, jolloin käsitteellä alun perin tarkoitettiin jonkin tieteenalan vallitsevaa peruskäsitystä, mallia tai viitekehystä, jota ei tieteenalan piirissä kyseenalaisteta (Helenius 2012, 52-53; Massa 2009, 13). Sana paradigma on peräisin kreikan kielen sanasta *paradeigma*, joka on johdettu verbistä *paradeiknumi* eli ”osoittaa viereen”. Paradigma tarkoittaa laajaa jaettua oppirakennelmaa, jonka läpi katsomme maailmaa ja joka määrittää reunaehdot sille, miten todellisuutta tutki-

taan. Reunaehtoja voi olla esimerkiksi aikakauden yleiset ennakkoluulot, selvinä pidetyt käsitykset ja erilaiset tiedeyhteisön käytännöt. (Tieteen termipankki, 2019.) Esimerkiksi kieli, ajattelu, havainnot ja systeemin rakenteet muotoutuvat suhteessa käsityksiimme todellisuudesta ja maailmasta ympärillämme. Vallitsevien paradigmojen pohjalta päätämme, mikä on tärkeää, millaisia päämääriä voi tavoitella ja lopulta niiden pohjalle rakentuu kulttuurimme ja yhteiskuntamme. Paradigmat ovat myös ensisijainen este muutokselle systeemeissä. (Helenius 2012, 53; Meadows 1989.)

Yksilön kannalta paradigmat ovat emotionaalisia sitoumuksia, sillä ne määrittelevät yksilön maailmankuvaa ja yksilöä itseään. Ihminen saattaa siis määritellä itsensä paradigmojen kautta: ”Ajattelen tällä tavoin, olen siis tällainen ihminen.” ja näin paradigmat sekoittuvat yksilön omaan identiteettiin. Havahdumme paradigman olemassaoloon yleensä kohdattessamme toisen paradigman, sillä erilaiset perustavanlaatuiset oletukset tekevät keskustelusta lähes mahdotonta ja keskustelun osapuolet puhuvat helposti toistensa ohi. Esimerkiksi ilmastotoaktivisti ja ilmastodenialisti voivat kumpikin puolustaa kantaansa erilaisilla argumenteilla, mutta kumpikaan ei voi osoittaa olevansa oikeassa. Keskustelussa kohtaa täysin erilaiset lähtöoletukset eli paradigmat ja näin ollen kumpikaan osallistuja ei voi todistaa kantansa paremmuutta vaan tyytyy vain toivomaan, että toinen taipuisi heidän kannalleen. (Helenius 2012 54; Meadows 1989.) Tunnistamalla oman ajattelun taustalla vaikuttavat paradigmat, ymmärrämme paremmin itseämme sekä ihmiskunnan erilaisia kehityskulkuja sekä löydämme työkaluja muutokseen.

2.2 Kasvun rajat -argumentti

Huhtikuu 1968 Roomassa. Eräs kolmenkymmenen hengen ryhmä kokoontuu keskustelemaan ihmiskuntaa kohtaavasta ahdingosta. Tämän keskustelun ja tapaamisen myötä syntyy ”The Club of Rome”, epävirallinen tieteenekijöiden organisaatio, jonka tärkein tehtävä on edistää ymmärrystä globaalin maailman monimutkaisista, mutta toisistaan riippuvaisista komponenteista. (Meadows, Meadows, Randers & Behrens 1972, 9.)

” If the present growth trends in the world population, industrialization, pollution, food production and resource depletion continue unchanged, the limits to growth on this planet will be reached sometime within the next hundred years. The most probable result will be a rather sudden and uncontrollable decline in both population and industrial capacity.”

(Meadows ym. 1972, 23.)

Rooman klubin vuonna 1972 julkaistu teos *The Limits to Growth* esitti ensimmäistä kertaa, että kasvulle tulisi asettaa rajat. Väestön, ruoantuotannon, teollisuuden, ympäristön saastumisen sekä luonnonvarojen hallitsemattoman käytön kasvulle. Ympärillämme tapahtuvan kasvun luonne on eksponentiaalista, eli jatkuvaa rajatonta kasvua. Eksponentiaalinen kasvu on

ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyvä erityispiirre, sillä luonnonympäristössä rajatonta kasvua ei juuri esiinny (Tieteen termipankki 2022). Eksponentiaalinen kasvu on dynaaminen ilmiö, mikä tarkoittaa, että siihen sisältyy elementtejä, jotka muuttuvat ajan myötä. Yksinkertaisissa systeemeissä, kuten pankkitilillä, eksponentiaalisen kasvun seuraukset ovat helposti ymmärrettävissä. Valtavassa monimutkaisessa systeemissä, jossa useat toisiinsa vaikuttavat määreet kasvavat samanaikaisesti, kasvun syiden ja systeemin tulevaisuuden ennustaminen käy entistä vaikeammaksi. Aiheuttaako maapallolla väestönkasvu teollistumisen vai teollistuminen väestönkasvun? Onko toinen määre yksin vastuussa ympäristösaasteiden kasvusta vai ovatko ne yhdessä? Mitä tapahtuu, jos jokin maapallosysteemin määreistä kasvaa hitaammin tai nopeammin kuin toinen, mitä tapahtuu muiden määreiden kasvunopeuksille? (Meadows ym. 1972, 30-31.)

Ekologisessa taloustieteessä ihmisen toiminnan haitallisten ympäristövaikutusten arvioinnissa käytetään Ehrlichin yhtälöä, joka osoittaa miten ympäristövaikutusten aiheuttajat ovat yhteydessä toisiinsa. Yhtälö ($I = P \times A \times T$) kertoo, että ihmisen toiminnan vaikutus ympäristöön (I) syntyy väestön koosta (P), sen vaurauden määrästä (A) ja siitä, miten paljon materiaalia kulutetaan kulutusyksikköä kohden (T). Yhtälö havainnollistaa kuinka ympäristövaikutuksen kasvu korreloi positiivisesti väestön ja vaurauden kasvun sekä tuotannossa aiheutuvien päästöjen ja luonnonvarojen kulutuksen kanssa. (Helne, Hirvilampi & Laatu 2012, 20.) Vaurauden lisääntyminen on vähentänyt köyhyyttä esimerkiksi Kiinassa ja Intiassa, mutta samalla globaali ilmastokuorma on kasvanut (Hiilamo 2020, 198; Hubacek ym. 2012).

Väestönkasvun huipuksi on ennustettu vuotta 2100, jolloin maapallon väkiluku olisi 11 miljardia ihmistä. Väestönkasvu on hidastunut, mutta se tulee jatkumaan vielä pitkään. Kehittyvä teknologia esitetään usein ratkaisevana tekijänä ekologisessa kriisiytymiskehityksessä. Teknologinen kehitys ei kuitenkaan itsestään vähennä ympäristökuormaa ja vaikutukset voivat olla jopa päinvastaiset. Esimerkiksi uuden teknologian ansiosta lentokoneet kuluttavat vähemmän polttoainetta ja osin sen seurauksena lentolippujen hinnat ovat laskeneet. Edullisen hintatason vuoksi lentäminen on lisääntynyt räjähdysmäisesti, joka edelleen lisää ympäristökuormaa. (Hiilamo 2020, 198.)

Kasvun rajat -klassikkoteoksen ilmestymisestä on jo viisikymmentä vuotta. Teoksessa painotettiin, että ihmiskunnan kehityksen suuntaa on muutettava, mikäli aiomme jatkaa menestyksellä elämää rajallisella maapallolla. Ympäristökriisistä on puhuttu jo pitkään ja samalla, kun elinympäristömme tila heikkenee, myös yhteiskuntamme kohtaavat yhä suurempia ongelmia. (Helenius 2012, 50.) Mielenterveysongelmat, addiktiot ja liikalihavuus ovat yleistyneet, eikä menneen 30-50 vuoden aikana ihmisten kokemana onnellisuus ole kasvanut, vaikka materiaallinen vauraus on erityisesti länsimaissa lisääntynyt (Helenius 2012, 51; Hanlon ym. 2010). Ratkaisuksi ympäristöongelmiin on jo 80-luvulta alkaen tarjottu kestävä kehitystä. Kestävyys

sisältää ajatuksen jatkuvuudesta eli kestävä elämäntapa ja kulttuuri tarkoittaa yksinkertaisimmillaan tapaa elää, jossa ihmisen toimina pysyy ympäristön kantokyvyn rajoissa. (Helenius 2012, 51-52.)

Kestävällä kehityksellä on yhteiskunnissamme ristiriitainen asema. Käsite on monella tavalla yhteiskunnallisen vaikenemisen ja hiljaisuuden merkki, sillä sen avulla voimme jättää sanomatta yhteiskunnallisesti vaikeita asioita. Esimerkiksi sen, että näkemyksemme hyvästä yhteiskunnasta perustuu itsekääseen ihmiskeskeiseen käsitykseen hyvinvoinnista, kun sitä tarkastelee globaalista tai tulevaisuuden näkökulmasta. Myymällä kestävä kehityksen ideaa voimme yhdistää toisiinsa ristiriitaisia seikkoja, kuten kestävämmän luonnonvarojen ylikulutuksen sekä sen, että tarvitsemme talouskasvua nykyisenkaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. (Häikiö 2012, 154.) Kestävä kehitys on käsitteenä lähtökohtaisesti ristiriitainen, sillä se sisältää samanaikaisesti ajatuksen muutoksesta (kehitys) ja pysyvyydestä (kestävyys) eli paradoksaalisesti kestävä kehityksen käsitteellä pystymme oikeuttamaan muuttumattoman muutoksen. Muuttumattomassa muutoksessa kehitys merkitsee nykyisten käytäntöjen ylläpitämistä, toistamista ja jatkuvuutta. Kestävä kehityksen ristiriitaisuudessa piilee kuitenkin kriittinen potentiaali. Kestävä kehityksen avulla nimetään sosiaalisia, ympäristöllisiä ja taloudellisia elementtejä yhdistäviä ”hyvän yhteiskunnan” ajatuksia. (Häikiö 2012, 155.) Kestävä kehityksen ajatuksia ja käytäntöjä tarkastelemalla kestävyiden (pysyvyyden) ja kehityksen (muutoksen) näkökulmista, on mahdollista selvittää minkä asian tai seikan pysyvyyttä tai muutosta yhteiskunnassa tavoitellaan (Häikiö 2012, 155; Häikiö 2005).

3 Kestävä kehityksen nykytila ja tulevaisuus

3.1 Hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin raportti IPCC 2022

Hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC julkaisi helmikuussa 2022 uusimman raporttinsa. Raportissa korostetaan ilmaston, ekosysteemien, biologisen monimuotoisuuden sekä ihmiskunnan hyvinvoinnin välisiä keskinäisriippuvuussuhteita. Ilmastomuutokseen liittyviä vaikutuksia ja riskejä arvioidaan erityisesti ei-ilmastollisten globaalien trendien valossa, joita ovat biologisen monimuotoisuuden väheneminen, luonnonvarojen kestävä kulutus, maaperän ja ekosysteemien rappeutuminen, nopea kaupungistuminen, yhteiskuntien väestörakenteiden muutokset, sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus sekä pandemia. (IPCC 2022, 5.)

”Tiedeyhteisön viesti on selkeä: ilmastomuutos ei ole jossain tulevaisuudessa, vaan on jo aiheuttanut peruuttamattomia muutoksia. Tarvitaan ajattelun ja järjestelmien muuttamista niin, että ilmastomuutokseen sopeutumisesta tulee osa kaikkea päätöksentekoa niin koti-

maassa, EU:ssa kuin kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Mitä pidemmälle hillintä- ja sopeutumistoimia lykätään, sen kalliimmaksi toimet tulevat niin inhimillisesti, luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta kuin taloudellisestikin tarkasteltuna.”

(Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari 2022, Valtioneuvoston tiedote.)

Raportin mukaan päästövähennystoimia on kiihdytettävä jo seuraavan vuosikymmenen aikana, jotta kansainväliset tavoitteet ilmaston lämpenemisen rajaamiseksi olisi mahdollista saavuttaa. Lämpenemisen rajoittaminen vaatii nopeita ja mittavia päästövähennystoimia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla sekä merkittäviä muutoksia nykyisiin energiajärjestelmiin. Hillintätöimien onnistuminen on edellytys YK:n kestävän kehityksen 17 tavoitteen toteutumiselle. Hillintätöimillä saattaa olla myös haitallisia vaikutuksia työllisyyteen ja talouden rakenteisiin, joten kaikessa päätöksenteossa on tärkeää varmistaa oikeudenmukaisuusnäkökulman toteutumisen. (Ympäristöministeriö, 2022.)

3.2 Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030

Vuonna 2015 YK:n jäsenmaat sopivat kestävän kehityksen toimenpideohjelmasta, joka edistää kestävästä kehitystä vuosina 2016-2030. Agenda2030 -toimintaohjelman tavoitteita on yhteensä 17 ja alatavoitteita 169. Tavoitteiden keskiössä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen sekä hyvinvoinnin turvaaminen ympäristöllä kestävällä tavalla. Toimintaohjelman toimeenpanosta vastaa ensisijaisesti valtiot, mutta niiden saavuttamiseksi vaaditaan paikallishallinnon, yksityissektorin, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten laajaa osallistumista. Tavoitteiden toteutumista seurataan yli 200 globaalin mittarin avulla, jonka lisäksi jokaisella valtiolla on omia sisäisiä indikaattoreita. Agenda2030:n keskeisimmät käytännön toimenpiteet ovat sitoutuminen verotuksen kehittämiseen, korruption vastaisiin toimiin ja laittomien rahavirtojen hillitsemiseen. Yksi kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyvistä avainkysymyksistä on se, millaisia käytännön ratkaisuja löydetään ja miten ne rahoitetaan. (Ulkoministeriö 2021.)

COVID-19-pandemiolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia kaikkiin Agenda2030 -ohjelman tavoitteisiin, todetaan YK:n raportissa *Sustainable Development Report 2020*. Raportin mukaan pandemian seurauksena talousjärjestelmät ovat ajautumassa kriisiin erilaisten rajoitustoimenpiteiden vaikuttaessa kulutuselämään, jonka seurauksena mm. työttömyys on lisääntynyt radikaalisti. Valtioiden terveydenhuoltojärjestelmät ovat kuormittuneita, eivätkä edes rikkaimmat maat ole osanneet varautua tarpeeksi kattavasti pandemiatilanteeseen. Kriisiytymiskehitys vaikuttaa erityisesti yhteiskuntien heikoimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin. Raportissa esitetään, että solidaarisuus ja yhteistyö tulevat olemaan kriittisessä asemassa tulevaisuudessa terveys-, talous- ja humanitaarisissa kriiseissä. YK:n alipääsihteeri Liu Zhenmin (2020) kuitenkin painottaa, että ihmiskunnan on pidettävä kestävän kehityksen tavoitteista tiukasti kiinni, emmekä saa kriisin antaa suistaa meitä tielle ilman toivoa tai tavoitteita paremmasta

tulevasta. Toimenpideohjelman ytimessä olevat periaatteet ovat samoja periaatteita, joiden avulla yhteiskuntamme elpyvät COVID-19 jälkeiseen aikaan keskittymällä kehityksen osallisuuteen, tasapuolisuuteen ja kestävyYTEEN. (Sustainable Development Report 2020, 3.)

3.3 Megatrendit

Megatrendien avulla on mahdollista tarkastella laajoja tulevaisuuden muutoksia. Käsitteellä megatrendi tarkoitetaan useista ilmiöistä koostuvaa kehityskulkua, joka on osa kokonaiskuvaa yhteiskunnallisista muutoksista ja jännitteistä. Olennaista on ymmärtää miten yksi megatrendi liittyy laajempaan kokonaisuuteen ja mihin muihin megatrendeihin se linkittyy. Eduskunnan perustama tulevaisuustalo Sitra tutkii megatrendejä ja nimittää itseään kaikkien tulevien sukupolvien edunvalvojaksi. (Sitran selvityksiä 162 2020, 4.)

Sitran selvityksessä *Megatrendit 2020*, esitellään Suomen tulevan vuosikymmenen viisi megatrendiä: Ekologisen jälleenrakennuksen kiireellisyys, verkostomaisen vallan voimistuminen, väestön ikääntyminen ja monimuotoistuminen, talousjärjestelmän suunnan etsiminen sekä teknologian sulautuminen kaikkeen. (Sitran selvityksiä 162 2020, 3.) Mainittujen megatrendien ohella on tärkeää kiinnittää huomiota kehityskulkujen välisiin jännitteisiin sekä kaikkia kehityskulkuja läpileikkaaviin megatrendeihin (Sitran selvityksiä 162 2020, 9).

Megatrendeistä erityisesti muuttuva väestörakenne, globalisaatio, työn murros ja teknologinen kehitys tulevat vaikuttamaan suomalaiseen sosiaali- ja terveyspolitiikkaan. Ilmastonmuutos, rajat ylittävät terveysuhat, sään ääri-ilmiöt ja niistä aiheutuvat luonnonkatastrofit lisäävät yhteiskunnallista epävarmuutta ja vaativat määrätietoisia toimia ehkäisemään eriarvoisuutta sosioekonomisten ryhmien, sukupuolten ja maantieteellisten alueiden välillä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022.)

4 Ekososiaalinen hyvinvointikäsite

4.1 Nykyinen käsitys hyvinvoinnista

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (2020) määrittelee käsitteen *hyvinvointi* seuraavanlaisesti:

”Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaalliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hyvinvointi-käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen hyvinvointiin että yhteisötason hyvinvointiin. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma.”

Hyvinvoinnin edistäminen on suomalaisen yhteiskuntapolitiikan lähtökohta ja tavoite. Yhteiskunnan varallisuutta sekä politiikan onnistumisia mitataan kansalaisten hyvinvoinnilla. Hyvinvoinnin käsite on laaja ja moniulotteinen, laajempi kuin moni käytössä oleva mittari, kuten bruttokansantuote (BKT) tai eliniän pidentyminen, kykenee kuvaamaan. Hyvinvoinnin määritelmässä ja hyvinvointitutkimuksessa on lopulta kysymys hyvän elämä ymmärtämisestä. Mikä ja mitä on hyvä elämä? Kysymys on perustavanlaatuinen ja yhdistää hyvinvointitutkijoita niin historiallisesti kuin eri tieteenalojen välillä. (Saari 2011, 9-11.)

Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota hyvän elämän institutionaalisiin edellytyksiin. Yksi näkemys on, että hyvän elämän sisältöä ei voida tarkasti määritellä ihmisten elämäntavoitteiden eriarvoisuuden ja erilaisuuden takia. Tämän perusteella hyvinvoinnille olisi olennaista se, että ihmisen oma näkemys hyvästä elämästä voi toteutua hyvinvointi-instituutioiden, kuten koululaitoksen ja terveydenhuollon, mahdollistamana. (Saari 2011, 12-13.)

Suomalaisen hyvinvointipolitiikan historiaa voidaan sanoa monessa suhteessa menestyksekkääksi. Suomi kasvoi reilussa sadassa vuodessa takapajuisesta Venäjän maakunnasta Pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi, joka on usealla hyvinvointimittarilla maailman kärjessä. (Saari 2011, 19-21.) Suomen malli menestyy kansainvälisessä vertailussa, mutta nostaa esiin kysymyksiä Suomen sisäisistä eroista. Ennen suurta lamaa (1991-1994) Suomi oli yksi maailman tasa-arvoisimmista maista useimmilla olemassa olevilla mittareilla. Laman jälkeen suomalaiset ovat kokeneet nopean tulojen ja varallisuuden eriarvoistumisen. Vaikka seurantalutkimukset ovat osoittaneet, että keskimääräinen hyvinvointi on vielä 2010-luvulla parantunut, sosioekonomiset erot eivät ole supistuneet. Sosioekonomisten ryhmien välinen eriarvoistumiskehitys on yksi tekijä, joka tulee vaikuttamaan merkittävästi suomalaisten hyvinvoinnin jakautumiseen 2020-luvulla. (Saari 2011, 23.)

Hyvinvoinnin mittareiden kehittämisen haasteina on hyvinvoinnin käsitteen moniulotteisuus sekä hyvinvoinnin osa-alueiden yhteismittaamattomuus. (Hoffrén & Rättö 2011, 219.) Yleisimmin käytetty mittari, bruttokansantuote, ei ota huomioon esimerkiksi ihmisen toiminnan ympäristövaikutuksia. Bruttokansantuote ei huomioi tuotannon pohjan kestävyttä ja lyhyellä aikavälillä BKT usein kasvaa sitä mukaan, mitä kestävämpää taloudellinen kehitys on. Talouden kasvun näkökulma on kuitenkin väistymässä hyvinvointitutkimuksen kentällä ja tilalle on tulossa globaalimpi näkökulma ja kehityksen kestävyys. (Hoffrén & Rättö 2011, 224 & 230.)

4.2 Ekososiaalinen paradigma ja laajempi ymmärrys hyvinvoinnista

Kreikkalainen Aristoteles esitti seuraavaa jo 2400 vuotta sitten *Politiikka* -teoksessaan:

”Asukkaiden terveyteen on kiinnitettävä huomiota (...) Se mitä ruumiimme eniten ja useimmiten tarvitsee, on tärkeintä terveyden kannalta. Sellainen vaikutus on vedellä ja ilmalla. Siksi

valtion on järkevää erottaa toisistaan juomavesi ja muihin tarkoituksiin käytetty vesi.” (Oksanen 2011, 314; Aristoteles, Poliitiikka 1330b8-17.)

Aristoteleen mukaan ihannevaltiossa tulee huolehtia vesiensuojelusta terveyden edistämiseksi eli hän näkee ympäristön hyvinvoinnilla olevan vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin (Oksanen 2011, 314). Hyvinvointia koskeva keskustelu on ollut pitkään ihmiskeskeistä ja kapea-alaista. Hyvinvoinnilla yleensä kuvataan yksinomaan ihmistä ja arvotetaan heidän tilaansa ja kokemuksia. Näkökulma on ollut kapea-alainen, sillä kaikkia ihmisen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ei ole edes haluttu tarkastella, vaan painopiste on ollut sosiaalisissa näkökohdissa ja perustarpeiden tyydyttämisessä. Perustarpeiden tyydyttämiseen liittyviä ekologisia reunaehtoja ei ole juuri huomioitu ja tämä näkökulman raja on täysin riittämätöntä. (Oksanen 2011, 316.)

Vallalla oleva hyvinvointiparadigma asettaa talouskasvun itseisarvoksi, jonka alle ihmisoikeudet ja ekologiset kysymykset usein asetetaan (Salonen 2014, 35). Ekososiaalisessa hyvinvointiparadigmassa ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten hyvinvointitekijöiden integroituminen ja hierarkia järjestäytyvät seuraavassa tärkeysjärjestyksessä:

1. Elinvoimaiset luonnon ekosysteemipalvelut ja luonnonvarojen kestävä käyttö
2. Ihmisoikeudet, oikeudenmukaisuus ja arvokas elämä
3. Vakaa talous. (Salonen 2014, 37.)

Ekososiaalisen hyvinvointiparadigman mukaisessa elämäntavassa ja kulttuurissa on tavoitteena, että tasavertaisuus voimistuu tarpeisiin perustuvan jakamisen ansiosta ja elämää ylläpitävät luonnon ekosysteemit säilyvät elinvoimaisina (Salonen 2014, 39). Merkityksellisyyden kokemukset elämässä perustarpeiden tyydyttämisen jälkeen perustuvat toisilta ihmisiltä saatuun voimaan, kuten tunnustuksen saamiseen omasta arvokkuudesta tai hyväksytyksi tuleminen kokemuksiin yhteisössä. Ihmisten välisien yhteyksien vaaliminen auttaa myös ihmisen ja luonnon välisen suhteen eheytymistä. (Salonen 204, 51.)

Ekososiaalisen paradigman mukaisesti uudistuva sosiaalialan työ voi toteutua erilaisissa rooleissa, kuten koordinaattorina, yhteisöyöntekijänä, neuvottelijana, kouluttajana tai tutkimustiedon popularisoijana. Sosiaalialan toimija, joka on omaksunut ekososiaalisen hyvinvointiparadigman mukaisen ajattelun, pystyy erittelemään ja yhdistelemään ekologisia ja sosiaalisia tekijöitä, joiden varassa talous toimii. Sosiaalialan toimijat voivat olla saattamassa kansalaisia ja päättäjiä dialogiin esimerkiksi epätasa-arvoa ylläpitävien yhteiskunnan rakenteiden uudistamisesta. Arto Salonen (2014, 52) tiivistää sosiaalialan toimijoiden roolin ja tehtävän ekososiaalisessa yhteiskunnallisessa muutoksessa seuraavasti:

”He ovat muutoksentekijöitä yhteiskunnassa, sillä he osaavat fasilitoida yksilöllisiä, organisatorisia ja kulttuurisia muutoksia auttamalla ihmisiä tunnistamaan sellaisia merkitysnäköaloja,

jotka aidosti, syvästi ja pysyvästi ehkäisevät elämän merkityksettömyyden kokemista. Heidän työssään voi korostua paikallisen ja globaalin todellisuuden hahmottaminen ja niiden saattaminen kohtaamaan toisensa tai kestävämpää kehitystä ylläpitävistä elämäntavoista vapautuminen.”

Nykyisen hyvinvointikäsitteemme keskiössä vallitseva ihmis- ja kulutuskeskeinen paradigma tulee korvata uudella elinvoimaisemmalla ekososiaalisella paradigmalla, josta rakentuu perustukset laajemmalla ymmärryksellä hyvinvoinnista.

5 Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa

Suomen sosiaalihuoltolaissa mainittiin ensimmäistä kertaa rakenteellisen sosiaalityön käsite vuonna 1984. Rakenteellinen sosiaalityö nähtiin vastavoimana yksilökeskeiselle sosiaalityölle, joka ei kyennyt riittävästi tuottamaan tai analysoimaan yksilötason ongelmien rakenteellisia yhteyksiä. (Matthies & Närhi 2014, 89.) Kansainvälisesti keskustelu rakenteellisen sosiaalityön ympärillä on ollut vilkasta jo 1970-luvulta alkaen. 2000-luvulla keskustelu on osa kriittistä traditiota, jossa huomio kiinnittyy erityisesti kapitalismin eriarvoistaviin vaikutuksiin. Rakenteellisen sosiaalityön teoreettinen tulokulma kohdistuu yksilötoimijoiden ja rakenteiden väliseen vuorovaikutukseen ja niihin rakenteellisiin esteisiin, jotka vaikuttavat ja rajoittavat sosiaalityön asiakkaiden elinoloja. (Matthies & Närhi 2014, 90.)

Yksilöllistyvässä ja eriytyvässä yhteiskunnassa sosiaalipoliittinen ajattelu pohjautuu yhä vähemmän solidaarisuuteen ja universalismiin. Sosiaalipoliittikan liiallinen kytkeytyminen esimerkiksi työllisyyspolitiikan yksilölliseen kannustavuusajatteluun tai talouspolitiikan ”meillä ei ole varaa” -puheeseen uhkaa sosiaalipoliittikan ja sitä kautta sosiaalityön ja -ohjauksen omaa vahvuutta. Sosiaalialan vahvuutena on ollut taito nähdä rakenteiden, järjestelmien, elinolojen ja toimintaympäristöjen merkitys yhteiskunnassa sekä kyky tarkastella asioita avaresti ja pitkällä tähtäimellä. Sosiaalialan ytimessä on erityinen asiantuntijuus ja tieto, jotka liittyvät yksilöiden sopeutumiseen yhteiskuntaan ja yhteisöihin. (Karjalainen & Palola 2011, 6-7.)

Sosiaalialan tehtävä on kaventunut markkinamuotoisiksi pilkottujen kapea-alaisten palvelujen tuottamiseksi vailla laaja-alaista vastuuta ja vaikuttamista. Ekososiaalisessa viitekehyksessä rakenteellinen sosiaalityö koskee laajasti yhteiskunnan ja talouden rakenteita sekä erityisesti luonnon ja elinympäristön suhdetta sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin. (Matthies & Närhi 2014, 91.) Ekososiaalisen viitekehysten avulla voidaan siis tarkastella eri tavoin ympäristön ja ihmisen välisen suhteen vuorovaikutusta. Ekososiaalinen lähestymistapa tulisi hahmottaa sateenvarjokäsitteenä, jonka alla on mahdollista tarkastella useilla eri tavoilla

elinympäristön ja ihmisen välisen suhteen vuorovaikutusta sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden kysymyksiä sosiaalialalla (Närhi 2014, 323).

Ekososiaalisen viitekehyksen kaksi pääsuuntausta, systeemiteoreettinen ja ekokriittinen suuntaus, esiteltiin Närhen ja Matthiaksen toimesta jo vuonna 2001 ja ne ovat edelleen keskeisiä näkökulmia ekososiaalisuuteen liittyvissä ilmiöissä kansainvälisessä kirjallisuudessa. Systeemi-teoreettisessa suuntauksessa korostetaan sosiaalisen ympäristön merkitystä ihmisen hyvinvoinnille sekä painotetaan kokonaisvaltaista ajattelua. Suuntauksessa sosiaalialan työntekijän tehtävänä nähdään ihmisten sopeuttaminen olemassa olevaan sosiaaliseen ympäristöön ja sen muutoksiin. Ekokriittinen näkökulma painottaa koko länsimaisen jatkuvaa taloudellista kasvua tavoittelevan yhteiskuntamallin kyseenalaistamista. Suuntauksessa sosiaalialan perinteiset sosiaaliset kysymykset laajentuvat ekologisen tietoisuuden myötä kohti ekososiaalisia kysymyksiä. Lähestymistavan mukaan yksilön valintojen lisäksi tarvitaan ennen kaikkea yhteiskunnallisten rakenteiden muutosta. Sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön tulee siis reflektoida omaa toimintaansa, yhteiskunnallista kehityssuuntaa sekä luontosuhdetta. (Närhi 2014, 323-324.) Kansainvälisesti käsitteet ekososiaalinen, ekologinen ja vihreä sosiaalityö sekä ympäristösosiaalityö ovat hyvin päällekkäisiä. Käsite ekososiaalinen sosiaalityö korostaa kuitenkin ympäristökysymysten ja sosiaalityön sekä laajemmin sosiaalipolitiikan välisiä yhteyksiä. (Matthies & Närhi 2014, 88.)

Nykyinen integroiva sosiaalityö ja -ohjaus sekä tehokkuuteen pyrkivä sosiaalipolitiikka ei ota tarpeeksi huomioon ekologista kestävyttä. Suhteisiin pohjautuvassa hyvinvointinäkökäsityksessä (relational welfare approach) esitetään, että kestäväälle hyvinvoinnille tulee luoda mahdollisuuksia rakentua sosiaalisissa suhteissa. Sosiaalipalveluiden byrokraattisissa rakenteet ehkäisevät juuri suhteissa syntyvää tietoa, uudistuksia ja lopulta muutosta. Suomen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusesityksissä suunnataan kohti massiivisia maakuntakohtaisia organisaatioita, joissa paikalliselle ajattelulle ja toiminnalle jää entistä vähemmän tilaa. (Kivipelto & Saikkonen 2017, 34.)

Taloukasvu on nähty edellytyksenä hyvinvointivaltiolle ja sosiaaliturvalle jo pitkään. Tarkasteltaessa hyvinvointivaltiota ja sen rajoja, olisi tärkeä kohdentaa katse taloukasvun aiheuttamiin ympäristötuhoihin, maapallomme planetaarisiin rajoihin. Millainen on ekologisiin rajoihin mahtuva hyvinvointivaltio? Kuinka sosiaaliohjauksen, sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan tulee muuttua tuottaakseen enemmän hyvinvointia? (Kivipelto & Saikkonen 2017,26.)

Muutos lähtee hyvinvointikäsitteemme uudelleen määrittelyllä. Tulevaisuuden sosiaaliviranomaisista ja sosiaaliohjaajista tulee asiakkaiden valtuuttamia henkilöitä, ja palvelujen käyttäjät muodostavat uusia yhteisöllisiä toimintoja, kuten yhteisöjä ja verkostoja, joiden avulla ihmiset oppivat toimimaan ekologisesti kestävästi omassa elämässään. (Kivipelto & Saikkonen

2017, 35: Peeters 2012, 294). Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus toimivat apuvälineinä tarvittavien verkostojen, yhteisöjen ja ryhmien rakentamisessa (Kivipelto & Saikkonen 2017, 35).

Ekososiaalisen ajattelutavan mukaisen orientaation tulisi olla keskiössä jo sosiaalialan opinto-suunnitelmissa. Ekososiaalisesti vastuullisesta sosiaalialan opiskelijasta kasvaa ekososiaalisesti vastuullinen sosiaalialan toimija, joka toimii mahdollistajana, muutoksentekijänä ja elämän merkityksellisten tekijöiden tunnistajana yhteiskunnassa. Ekososiaalisesti vastuullinen sosiaalialan toimija tunnistaa ihmisen ja luonnonympäristön symbioottisen suhteen sekä näkee ekologisen kestävyuden ensisijaisuuden kestäväälle kehitykselle.

6 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys-

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota monipuolinen käsitys ekososiaalisesta hyvinvoinnista ja sen osa-alueista. Tavoitteena on syventää ymmärrystä kestävästä hyvinvoinnista ja yksilön ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueista.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa?
2. Millaisista osa-alueista yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu?

7 Tutkielman toteutus

7.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kirjallisuuskatsaus on metodi ja tutkimustekniikka, jonka avulla tehdään ”tutkimusta tutkimuksesta” eli tutkitaan jo tehtyä tutkimusta (Salminen 2011, 1). Jokaisen tutkimuksen tai tutkimushankkeen perustaksi tehdään kirjallisuuskatsaus tutkimusaiheeseen kohdistuneisiin aikaisempiin tutkimuksiin. Kirjallisuuskatsauksella on samanlaisia reunaehtoja kuin tieteellisellä tutkimuksella. Kirjallisuuskatsauksen tulee olla toistettavissa ja sen tulee pohjautua laajaan aihealueen ja ilmiön ajassa kehittymisen tuntemukseen. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015, 7; Gough ym. 2012.)

Kirjallisuuskatsauksen avulla on mahdollista muodostaa kokonaisvaltainen käsitys tietystä aihealueesta tai asiakokonaisuudesta. Menetelmällä voidaan sekä tarkastella tietyn tieteenalan tutkimuskirjallisuutta, että toteuttaa poikkitieteellisempi lähestymistapa useamman eri tieteenalan näkökulmasta. Tieteenalan teoreettisen ymmärryksen ja käsitteistön kehittäminen, teorian kehittäminen tai olemassa olevan teorian arvioiminen ovat kirjallisuuskatsauksen tärkeimpiä tehtäviä. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015,7.)

Erilaisia katsaustyyppejä on useita, jotka vaihtelevat kirjallisuudessa niin tieteenaloittain, kuin tieteenalan sisällä. Kirjallisuuskatsaus sisältää tyypistä riippumatta sille tyypilliset osat (SALSA), jotka ovat kirjallisuuden haku (Search), kriittinen arviointi (Appraisal), aineiston perusteella tehty synteesi (Synthesis) ja analyysi (Analysis). (Suhonen, Axelin & Stolt, 8.)

Kirjallisuuskatsaukset on mahdollista jakaa karkeasti kolmeen päätyyppiin 1) kuvailevat katsaukset (narrative literature reviews), 2) systemaattiset kirjallisuuskatsaukset (systematic reviews, systematised reviews) sekä 3) määrällinen meta-analyysi ja laadullinen metasynteesi (meta-analysis). Katsaustyyppien välillä voi havaita eroavaisuuksia erityisesti siinä, miten kirjallisuuskatsauksen tyypilliset osat (SALSA) toteutetaan. (Suhonen, Axelin & Stolt, 8.)

7.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus kertoo tai kuvailee aiheeseen liittyvän aikaisemman tutkimuksen laajuutta, syvyyttä ja määrää. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tarkastelee tyypillisesti julkaistuja tieteellisiä ja vertaisarvioituja tutkimuksia. Prosessi sisältää materiaalin hankinnan, taulukkomuotoisen tekstiaineiston synteessin sekä analyysin, jossa osoitetaan olemassa olevan tutkimuksen arvo. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015,9.)

Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta on erotettavissa kaksi erilaista orientaatiota, narratiivinen ja integroiva orientaatio. Narratiivinen katsaustyyppi on metodisesti kevyin ja integroivalla katsaustyyppillä on enemmän yhtymäkohtia systemaattisen kirjallisuuskatsauksen kanssa. (Salminen 2011, 6.) Integroivaa orientaatiota käytetään, kun tutkittavaa ilmiötä halutaan kuvata mahdollisimman monipuolisesti ja tuotetaan uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. Integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla tarkastellaan, arvioidaan ja syntetisoidaan kirjallisuutta. Eriytyisenä erona narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen nähdään tarkastelun kriittisyydessä, joka kuuluu integroivan kirjallisuuskatsauksen luonteeseen. (Salminen 2011,8.)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu integroivana kuvailevana kirjallisuuskatsauksena tutkittavan ilmiön laajuuden vuoksi. Tarkoituksena on antaa mahdollisimman monipuolinen kuva ekososiaalisesta hyvinvoinnista ja sen osa-alueista.

7.3 Aineiston valinta

7.3.1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänotto- ja poissulkukriteerien avulla varmistetaan, että kirjallisuuskatsauksen fokus pysyy valitussa kohteessa. Kriteerit on muodostettava ennen aineiston valintaa. Sisäänottokriteerit helpottavat tutkimuskysymyksen kannalta relevantin kirjallisuuden tunnistamista. Esimerkiksi rajaamalla julkaisuvuotta tutkijan on mahdollista hallita aineiston kokoa. Kriteerit ohjaavat materiaalin valintaa ensin otsikkotasolla, seuraavaksi abstraktitasolla ja lopuksi kokotekstejä tarkasteltaessa. (Suhonen, Axelin & Stolt 2015, 26-27.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymyksiksi asetettiin ”Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa?” ja ”Mistä osa-alueista yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu?”. Opinnäytetyön tiedonhaku aloitettiin systemaattisesti asettamalla selkeät tutkimuskysymykset sekä suorittamalla johdonmukaisesti hakuja eri tietokannoista käyttämällä samoja sisäänotto- ja poissulkukriteereitä. Sisäänottokriteerien ensimmäisenä lähtökohtana oli, että aineisto vastaa ainakin toiseen tutkimuskysymykseen. Lisäksi hyväksytyksi tulisi vain vertaisarvioidut tai muutoin Suomessa yleisesti luotetuksi katsotut, suomen- tai englanninkieliset tutkimukset, jotka on julkaistu aikavälillä 2000-2021. Julkaisuajankohdassa päätettiin olla joustavia, sillä tutkielman tekijän ennako-oletus oli, että aiheesta ei ole vielä julkaistu suuria määriä tutkimustietoa. Kriteerit on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1: Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vastaa ainakin toiseen tutkimuskysymykseen	Ei vastaa kumpaankaan tutkimuskysymykseen
Suomen- tai englanninkielinen tutkimusartikkeli	Muu kuin suomen- tai englanninkielinen tutkimusartikkeli
Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli tai muutoin Suomessa yleisesti luotetuksi katsottu lähde	Muu kuin vertaisarvioitu tutkimusartikkeli tai lähteen luotettavuutta ei voi todentaa
Julkaistu aikavälillä 2000-2021	Julkaistu ennen vuotta 2000
Käsittelee ekososiaalista lähestymistapaa sosiaalityössä ja/tai hyvinvointia	Ei käsittele ekososiaalista lähestymistapaa sosiaalityössä ja/tai hyvinvointia

7.3.2 Tiedonhaku

Seuraavaksi esitellään lähdeaineiston hakuprosessi opinnäytetyön luotettavuuden lisäämiseksi ja haun toistamisen mahdollistamiseksi.

Laurean Finnan perushausta hakusanalla ”ekososiaalisuus AND hyvinvointi” löytyi 18 osumaa, joista kirjoja oli 12, opinnäytetöitä 6 ja muita julkaisuja 1. Alustaviksi lähteiksi abstraktien perusteella valikoitui kuusi eri lähdeä, joista kokotekstien jälkeen kirjallisuuskatsauksen lähdekirjallisuudeksi päättyi neljä. Kelan tutkimusosaston kokoomateoksesta *Yhteyksien kirja - etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla* Arto O. Salosen (2012) *Sosiaalinen saneeraus -*

tie ekososiaaliseen sivistykseen sekä Kirsi Salosen (2012) *Mielen ja luonnon yhteyksiä - eko- ja ympäristöpsykologinen näkökulma*. Kolmas lähde teos oli myös Kelan julkaisu, Tuula Helneen ja Tuuli Hirvilammen (2021) *Puristuksissa? Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot*. Neljäntenä Tuuli Hirvilammen (2014) väitöskirja *Kestävä hyvinvoinnin jäljillä: ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen*.

Laurean Finnan artikkelihauasta hakusanoilla ”ecosocial approach AND wellbeing” löytyi 104 osumaa. Artikkeleita 84, kirjan lukuja 14, arvosteluja 3, kirjoja 2, sanomalehtiartikkeleita 2 ja hakuteosartikkeleita 2. Abstraktien jälkeen jatkoon valikoitui kolme lähde, joista kokotekstien jälkeen yksi valittiin kirjallisuuskatsauksen lähteeksi. Tuuli Hirvilammen ja Tuula Helneen (2014) artikkeli *Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy*.

Finnan yleishaualla hakusanoilla ”ekologinen kestävyys AND hyvinvointi” löytyi 412 osumaa. Kirjoja 209, opinnäytetöitä 102, artikkeleita 76 ja muita lähteitä 25. Otsikoiden perusteella jatkoon pääsi 28 mahdollista lähde, joista lopulliseen katsaukseen valittiin yksi lähde. Tuula Helneen, Tuuli Hirvilammen ja Markku Laadun (2012) *Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla* on Kelan tutkimusosaston julkaisu.

Ebsco Host tietokannasta hakusanoilla ”ecological sustainability AND well-being” löytyi 930 osumaa, joista vertaisarvioituja 751. Abstraktien perusteella alustaviksi lähteiksi valittiin 14 lähde, joista lopulliseen katsaukseen pääsi yksi lähdeartikkeli Christopher L. Ambrey ja Peter Danielsin *Happiness and footprints: assessing the relationship between individual well-being and carbon footprints*.

ProQuest tietokannasta hakusanoilla ”ecosocial approach AND wellbeing” löytyi 354 osumaa, joista vertaisarvioituja 182. Otsikoiden perusteella jatkoon pääsi kymmenen lähde, joista yhtäkään ei valittu lopulliseksi lähteeksi.

7.4 Aineiston kuvaus

Tiedonhaun ja aineistovalintaprosessin jälkeen opinnäytetyön lähteiksi valikoitui kahdeksan vertaisarvioitua kirjallisuuslähde vuodelta 2012-2021.

- *Christopher L. Ambrey & Pete Daniels 2016. Happiness and Footprints: assessing the relationship between individual well-being and carbon footprints*: Tutkimuksessa selvitetään yksilön hyvinvoinnin ja hiilijalanjäljen suuruden välisiä yhteyksiä.
- *Tuula Helne & Tuuli Hirvilampi 2021. Puristuksissa? Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot*: Kelan tutkimusosaston julkaisu, joka on jatkoa aiemmin julkaistuille kestävä hyvinvointia käsitteleville tutkimuksille. Tutkimus perustuu kuuteen ryhmähaastattelun, joihin osallistui 29 aktiivintoimenpiteiden kohteena olevaa 20-29-vuotiasta

nuorta aikuista. Tutkimuksessa peilataan nuorten hyvinvoinnin ehtoja koskevia tulkin-
toja vallitsevaa aktivointi- ja syrjäytymispainotteista nuorisodiskurssia vasten. Kestä-
vän hyvinvoinnin tutkimus kiinnittyy kriittisesti tulkittuun nuorisotutkimukseen.

- *Tuula Helne, Tuuli Hirvilammi ja Markku Laatu 2012. Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla: Kelan tutkimusosaston julkaisu, joka on puheenvuoro sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunnan ja sitä palvelevan sosiaalipolitiikan puolesta. Kes-
kustelunavauksessa toivotaan sosiaalipoliittisen ja ympäristökeskustelun lähentymistä. Julkaisussa tutkitaan haasteita, joita suomalainen sosiaalipolitiikka joutuu ympäris-
tönmuutosten vuoksi kohtaamaan. Uudenlaisen ajattelun lähtökohtana on, että maa-
pallon rajallisuuden ymmärtävä sosiaalipolitiikka edellyttää uudenlaista hyvinvointikä-
sitystä.*
- *Tuuli Hirvilammi 2015. Kestävä hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integ-
roiminen hyvinvointitutkimukseen: Kelan tutkimusosaston julkaisu, jossa tavoitteena
on kehittää kestävä hyvinvoinnin teoriaa, joka tunnistaa ihmisen ja luonnon välisen
vuorovaikutuksen sekä kestävyden tavoitteet. Tutkimuksessa esitetään, että kestävä
hyvinvointi perustuu relationaaliseen ihmiskäsitykseen, joka auttaa näkemään ihmis-
ten ja ekosysteemien yhteyden sekä ihmisen hyvinvoinnin osana luontoa.*
- *Tuuli Hirvilammi & Tuula Helne 2014. Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable
Wellbeing and Ecosocial Policy: Artikkelissa esitellään moniulotteinen ja relationaali-
nen hyvinvointimalli eli HBLD-malli, joka pohjautuu Eric Allardin hyvinvointiteoriaan.
Lisäksi artikkelissa tarkastellaan paradigman käsitettä ja ihmiskeskeisen paradigman
yhteyttä vallitsevaan hyvinvointikäsitukseen.*
- *Arto O. Salonen 2012. Sosiaalinen saneeraus - Tie ekososiaaliseen sivistykseen. Teok-
sessa Tuula Helne & Tiina Silvasti (toim.) Yhteyksien kirja - Etappeja ekososiaalisen
hyvinvoinnin polulla: Artikkelin on osa Kelan tutkimusosaston kokoomateosta, jossa kä-
sitellään sosiaalisten ja ekologisten haasteiden monimutkaisuutta ja yhteenkietoutu-
mista. Arto Salonen esittelee artikkelissa ekososiaalisen sivistyksen pohjalla olevia ar-
voja sekä mm. eettisen huolenpidon piirin käsitettä.*
- *Kirsi Salonen 2012: Mielen- ja luonnon yhteyksiä. Eko- ja ympäristöpsykologinen nä-
kökulma. Teoksessa Tuula Helne & Tiina Silvasti (toim.) Yhteyksien kirja - Etappeja
ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla: Artikkelin on osa Kelan tutkimusosaston kokooma-
teosta, jossa käsitellään sosiaalisten ja ekologisten haasteiden monimutkaisuutta ja
yhteenkietoutumista. Kirsi Salosen artikkelissa määritellään tarkemmin, mitä eko- ja
ympäristöpsykologia tarkoittavat sekä käsitellään mm. luonto- ja ympäristönsuojeluin-
terventioita.*

7.5 Tutkittavan ilmiön kuvailun rakentaminen sisällönanalyysin avulla

Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla analysoidaan dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi tässä tapauksessa tarkoittaa esimerkiksi kirjaa, artikkelia tai melkein mitä tahansa tekstimuotoista materiaalia. Tavoitteena on saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Lopputuloksena aineisto kerätään järjestettyyn muotoon johtopäätösten tekoa varten. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tekstianalyysiä, jolla etsitään tutkimusongelman kautta tekstin inhimillisiä merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

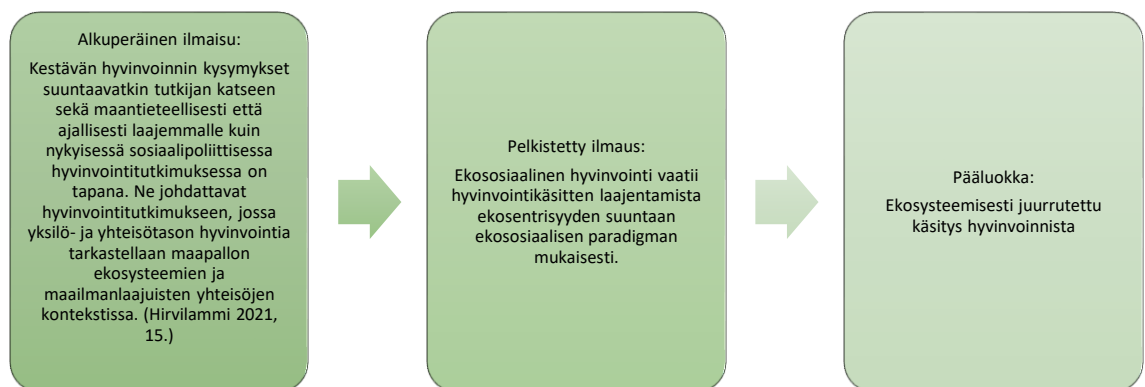
Laadullisen aineiston analyysistä puhutaan yleensä joko induktiivisena (päätelyketju yksittäisestä yleiseen) tai deduktiivisena (päätelyketju yleisestä yksittäiseen) sisällönanalyysinä. Päätelyn logiikkaan perustuvaan kahtiajakoon liittyy kuitenkin käytännön ongelma, sillä se sivuuttaa kokonaan abduktiivisen päätelyn. Abduktiivisen päätelyn pohja-ajatuksena on, että teorianmuodostus on mahdollista silloin, kun havaintojen tekoon liittyy jokin johtoajatus tai johtolanka. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107.) Eskola (2001;2007) on esittänyt jaottelun, jossa voidaan ottaa analyysin tekoa ohjaavat tekijät paremmin huomioon. Kolmijako aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin korostaa teorian tai teoreettisen merkitystä laadullisessa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.)

Aineistolähtöinen analyysi luo tutkimusaineistosta teoreettisen kokonaisuuden, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Analyysitavan idea perustuu siihen, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Aineisto ohjaa analyysin tekoa, jolloin aineistosta nostetaan esiin keskeisimmät asiat riippumatta siitä mitä ne ovat tai miten ne asettuvat suhteessa aikaisempaan tietoon. Teoriaohjaavassa analyysitavassa teoria voi toimia apuna, mutta analyysi ei pohjaudu suoraan teoriaan. Analyysiyksilöt poimitaan aineistosta kuten aineistolähtöisessä analyysissä, mutta siinä aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysia. Teorialähtöinen analyysi on erityisesti luonnontieteissä perinteinen analyysimalli. Analyysissä tutkittava ilmiö määritellään jonkin jo tunnetun teorian tai mallin avulla. Tutkimuksen aikana kuvaillaan tämä malli tai teoria, jonka perusteella mm. määritellään tutkimuksen kohteena olevat käsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108-110.)

Tässä opinnäytetyössä analyysi toteutettiin teoriaohjaavan analyysitavan orientaation mukaisesti. Tutkimuskysymyksiin vastaavat analyysiyksiköt poimittiin aineistolähtöisesti, mutta opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ohjasi ja auttoi analyysin muodostuksessa. Analyysiyksiköt olivat lauseita tai useammasta virkkeestä koostuvia kappaleita, jotka vastaavat ainakin toiseen tutkimuskysymykseen. Analyysiyksiköiden tuli selittää käsitettä *ekososiaalinen hyvinvointi* ja/tai kuvata käsitteen eri ulottuvuuksia yksilön näkökulmasta.

Seitsemän vertaisarvioitua kirjallisuuslähdettä vaati useamman lukukerran, jotta saatiin mahdollisimman laaja käsitys ekososiaalisen hyvinvoinnin erilaisista merkityksistä sekä ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueista. Erityisesti yksilön hyvinvoinnin ulottuvuuksien kohdalla annettiin teorian ohjata analyysiyksiköiden valintaa.

Tutkimuskysymyksiin vastaavat ilmaukset koostuivat lauseen osista, pidemmistä virkkeistä tai jonkin muun asian analysoinnin yhteydessä todettua huomioita. Kun kaikki tutkimuskysymyksiin vastaavat ilmaukset oli löydetty ja alleviivattu, ne kirjattiin ylös, jonka jälkeen löydöksiä verrattiin keskenään ja koottiin erilaisiin ryhmiin yhteisten merkityksien perusteella. Yhteisten merkityksien perusteella luotiin eri ryhmiä, joissa tarvittaessa muodostettiin ylä- ja alaluokkia ja lopulta käsitteet yhdistettiin pääluokiksi. Analyysiprosessi on esitetty kuviossa 1.

Kuva 1: Analyysiprosessi

8 Tulokset

8.1 Ekososiaalinen hyvinvointikäsitys

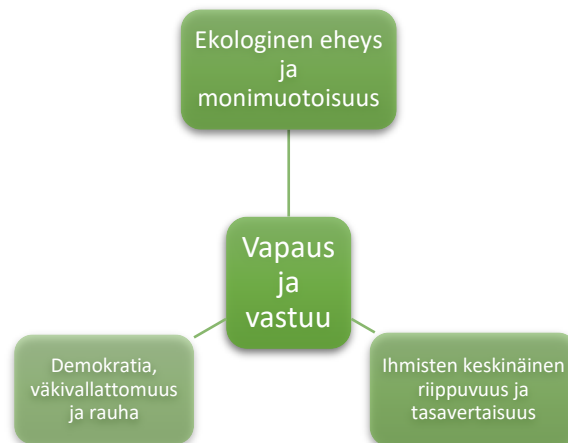
Ensimmäistä tutkimuskysymystä ”Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa?” lähestytään ekososiaalisen sivistyksen, erilaisten hyvinvointi- ja tarveteorioiden, relationaalisen ihmiskäsitteen sekä holistisuuden näkökulmista. Laaja-alainen lähestymistapa hyvinvointiin on vahvasti relationaalinen, ekosysteemisesti juurrutettu, moniulotteinen ja tarvelähtöinen (Helne & Hirvilampi 2021, 47). Ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa ihmisen hyvinvoinnin laaja-

alaista tarkastelua, jossa tunnistetaan yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön hyvinvoinnin keskinäisriippuvuussuhteet. Ekososiaalisen hyvinvoinnin ytimessä on vahva relationaalinen maailmankuva ja holistinen käsitys ihmisestä. Ymmärtääksemme ihmisen hyvinvoinnin tavoittelun moninaisia ympäristövaikutuksia, tarvitsemme ekososiaalista hyvinvointikäsitystä enemmän kuin koskaan aiemmin (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 68).

Ekososiaalisen hyvinvointikäsitteen merkityksien avaaminen käynnistyy ihmisen hyvinvoinnin ja luonnontilan välisen keskinäisriippuvaisuussuhteen tunnistamisella ja tunnustamisella. Ihminen ja ihmisen hyvinvointi ovat pohjimmiltaan täysin riippuvaisia luonnosta eli ekologisesti kestävä toiminta uhkaa myös sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä (Salonen 2012, 135). Luontoympäristön hyvin- ja pahoinvoinnilla on tutkitusti vaikutuksia esimerkiksi ihmisen terveyteen. Eläminen vihreillä alueilla näkyy useissa terveysindikaattoreissa eli ihmiset kokevat olevansa fyysisesti terveempiä, kun heillä on riittävästi luontoympäristöä asuinalueellaan. Luontoympäristö tukee myös stressistä elpymistä, eli edesauttaa ihmisen palautumista ylikuormituksesta sekä fysiologisesti, psyykkisesti, että toiminnallisesti. (Salonen 2012, 244.)

Ambrey ja Daniels (2016) tarkastelevat yksilön hyvinvoinnin ja hiilijalanjäljen välisiä suhteita artikkelissa *Happiness and footprints: assessing the relationship between individual well-being and carbon footprints*. Tutkimustulosten perusteella keskimääräistä korkeampi hiilijalanjälki liittyy alhaisempaan hyvinvointiin. Tulokset korreloivat myös Singerin (2015) tutkimuksen kanssa altruismista (effective altruism), jonka mukaan hyveellinen altruistinen käyttäytyminen johtaa polulle, jonka kautta hyvinvointia voidaan parantaa sekä utilitarisessa, että hedonistisessa mielessä. Altruistinen käyttäytyminen siis edistää kestävyyttä, tuottaa muita positiivisia ulkoisvaikutuksia sekä vahvistaa itsekunnioituksen tunteita ja kompensoi syyllisyyden, tekopyhyiden ja häpeän tunteita. Viimeksi mainitut tunteet voivat liittyä tiettyihin korkean hiilijalanjäljen takana oleviin elämäntapa- ja kulutusvalintoihin. (Ambrey & Daniels 2016, 910.)

Arto O. Salonen (2012) esittelee artikkelissaan *Sosiaalinen saneeraus - tie ekososiaalisen sivistykseen*, ekososiaalisen sivistyksen arvopohjan, joka toimii arvopohjana myös ekososiaaliselle hyvinvointikäsitteelle. Arvoperusta on jäsennetty neljään eri arvoaspektiin ja se ylläpitää nykyisiä ihmisen toimintamahdollisuuksia sekä tukee niiden laajentumista siten, että tulevilla sukupolvilla olisi vähintään samat toimintamahdollisuudet ja vapaudet kuin meillä. (Salonen 2012, s. 137.)

Kuva 2: Ekososiaalisen sivistyksen arvopohja

Vapauden ja vastuun tasapaino tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että olemme vapaita hyödyntämään luonnonvaroja, mutta myös velvollisia huolehtimaan planeetasta siten, että tuleville sukupolville jää vähintään samanveroiset elinmahdollisuudet kuin meille. Vapauden ja vastuun tasapaino on meta-arvo, jonka alle muut arvot asettuvat. *Ekologinen eheys ja monimuotoisuus* pitää sisällään ajatuksen siitä, että ihminen on osa ekosysteemejä ja täysin riippuvainen luonnosta esimerkiksi hapen ja ravinnon suhteen. Keskinäisriippuvuussuhteen sisältäminen on edellytys ympäristövastuun kokemiselle sekä käyttäytymiselle, joka luo mahdollisuuksia monimuotoisen elämän säilymiselle. *Ihmisten keskinäinen riippuvuus ja tasavertaisuuden* ulottuvuus kuvaa ihmisten välistä keskinäistä yhteiselämään, johon liittyy luottamus ja osallisuuden kokemukset. Takaamalla tasavertaiset mahdollisuudet arvokkuuteen, terveyteen ja henkiseen hyvinvointiin, ihmisen väliset erot tasaantuvat. Moraalin kehittymisen edellytyksenä nähdään kyky myötätuntoon ja taito asettua toisen ihmisen asemaan. Demokratia, väkivallattomuus ja rauha turvaavat yhteyden ja kohtaamisen mahdollisuuksia sekä yhteistoimintaan osallistumista. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen lisää osallisuuden kokemuksia ja suvaitsevaisuus ylläpitää rauhaa. (Salonen 2012, 137-138.) Salonen (2012, 138) esittää, että ekososiaalinen sivistys on lopputulos näiden arvojen suuntaisesta inhimillisestä kasvusta. Ekososiaalinen sivistys edellyttää, että jokaisen ihmisen ajattelun ja toiminnan pohjana toimii tämä inhimillinen kasvu, joka on kiteytettävissä kolmeen aspektiin: a) ymmärrys ihmisestä b) ymmärrys luonnosta ja c) ymmärrys oikeasta ja väärästä (Salonen 2012, 138).

Kestävän kehityksen käsite jaetaan tyypillisesti kolmeen kestävyden ulottuvuuteen: ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen. Mainitut kolme ulottuvuutta nähdään tavallisesti rinnakkaisina. Vahva kestävyden tulkinta kuitenkin painottaa, että ekologinen kestävyys on sosiaalisen ja taloudellisen vuorovaikutuksen edellytys. Maapallon kantokyky asettaa rajat sekä ihmisten ja instituutioiden muodostamalle sosiaaliselle järjestelmälle, että talousjärjestelmälle. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 14.) Kestävä kehitys on käytännössä kiinnittynyt liikaa taloudelliseen edistykseen, jolloin sosiaalinen ja ekologinen kestävyys ovat jääneet

sille alisteisiksi. Kehityksen kestävydessä tulisi korostaa ekologisen kestävyuden ensisijaisuutta ihmisen hyvinvoinnin edellytyksenä. Mitä nykysukupolven tarpeilla tarkoitetaan ja minkälaista tarpeen tyydytyksen tasoa tavoitellaan? (Hirvilammi 2015, 13.) Tuula Hirvilammi (2015) pyrkii väitöskirjassaan *Kestävän hyvinvoinnin jäljillä - Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen* vastaamaan kysymykseen hyvinvoinnin kestävydestä. Kestävän hyvinvoinnin tutkimuksen lähtökohtana on kaikkien ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen ekologisesti kestäväällä tavalla eli elämän edellytykset mahdollistetaan nykyisin eläville ihmisille, tulevaisuuden sukupolville sekä muille lajeille. Kestävämmässä hyvinvointikäsitetyksessä hyvinvointia tarkastellaan sekä maantieteellisesti, että ajallisesti laajemmasta perspektiivistä. (Hirvilammi 2015, 14.)

Hirvilammin (2015, 14) mukaan olisi kykenisimme paremmin arvioimaan minkälainen taloudellinen kestävyys palvelisi hyvinvointiamme, mikäli tunnistamme tarkemmin kestävä hyvinvoinnin sisällöt. Yksilöiden hyvinvointia on pitkään käsitetty kapean talouslähtöisesti. Suomi on esimerkiksi sitoutunut OECD:n ja EU:n piirissä käytettyyn käsitteeseen ”hyvinvointitalous”, joka viittaa siihen, että ihmisen hyvinvointi on edellytys sekä talouskasvulle että yhteiskunnan ja talouden vakaudelle. ”Hyvinvoivat ihmiset sairastavat vähemmän, tekevät töitä, ovat innovatiivisia ja tuottavia ja maksavat veroja”, todetaan EU2019.fi -sivustolla. Talouden intressit siis edellyttävät yksilöiden ruumiin ja mielentilan yhä tehokkaampaa säätöä ja haltuun ottamista. Talousperustainen hyvinvointi kytketään yksilöiden terveyteen. Kestävän hyvinvoinnin teoria on siis eräänlainen vastadiskurssi sille hallinnan diskurssille, joka kapean talouslähtöiseen hyvinvointikäsitetykseen liittyy. (Helne & Hirvilammi 2021, 16.)

Erilaisissa ekososiaalisissa lähestymistavoissa, kuten ekologisessa sosiaalipolitiikassa ja ympäristösosiaalipolitiikassa, korostuu holistinen näkökulma ihmisen hyvinvointiin. Holistisuuteen liittyy biofyysisen elinympäristön keskeinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille sekä ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus. (Hirvilammi 2015, 15.) Holistisessa tiedostamisessa on olennaista kokonaisuuden oivaltaminen. Tämän perusteella on esimerkiksi merkityksetöntä määrittellä hengittäjää ilman hengitettävää ilmaa. Lauri Rauhala (1989) on määritellyt holistisen ihmiskäsityksen rakentuvan kolmesta perusmuodosta: kehollisuutena, tajunnallisuutena ja suhteena todellisuuteen. Nämä kolme muodostavat kokonaisuuden, jossa jokainen osa on yhtä tärkeä. Rauhalan mukaan näiden kolmen perusmuodon tasapainosta muodostuu ihmisen hyvinvointi. Erityisesti ihmisen suhde ympäristöön on tärkeä, sillä kehollisuus ja tajunta edellyttävät ympäristöä. (Salonen 2012, 236; Rauhala 1989.)

Käsitteet laaja-alainen hyvinvointi, kestävä hyvinvointi ja ekososiaalinen hyvinvointi ovat osittain päällekkäisiä. Sana laaja-alainen viittaa nykyisen hyvinvointikäsitetyksemme kapea-alaisuuteen ja ihmiskeskeisyyteen. Kestävyydellä viitataan niiden keinojen kestävyuteen, joilla tavoittelemme hyvinvointia eli onko esimerkiksi moraalisesti perusteltua tavoitella hyvinvointia

kolmannen maailman maiden, tulevien sukupolvien ja luonnonympäristön kustannuksella? Käsite ekososiaalinen pitää sisällään ajatuksen ihmisen ja luonnonympäristön yhteisistä juurista, samasta alkulähteestä. Ekologinen ja sosiaalinen kietoutuu yhteen maapallosysteemin eri osissa. Mikäli ekologisten ja sosiaalisten ongelmien juuret ovat lähtöisin samasta paikasta, eikö voisi ajatella, että ratkaisutkin kulkevat käsi kädessä?

8.2 Ekososiaalisen hyvinvoinnin eri osa-alueet yksilön näkökulmasta

Toinen tutkimuskysymys oli ”Millaisista osa-alueista yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu?”. Kirjallisuuskatsauksen perusteella yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu Erik Allardtin hyvinvointiteoriaan perustuvasta HDLB- mallista, jossa yksilön hyvinvointi rakentuu Having-, Doing-, Loving- ja Being -ulottuvuuksista ja ulottuvuuksien keskinäisistä suhteista. HBLD-mallin mukaiseen hyvinvoinnin jaotteluun viitattiin usein lähdekirjallisuudessa.

Sosiologi Erik Allardt on kehittänyt havainnollistavan hyvinvoinnin käsitteen, jossa hän määrittelee reunaehdot ihmislajin olemassaolon edellytyksille ja kestäväälle kehitykselle kolmella sanalla: Having, Loving ja Being. Allardtin kolmikantaluokituksella on yhtymäkohtia mm. Abraham Maslowin tarve-teorian kanssa. Kolmikantaluokitus laajentaa hyvinvoinnin käsitettä ekosentrisyyden ja relationaalisuuden suuntaan. Laajempi ja moniulotteinen hyvinvointikäsitys ottaa huomioon ympäristönäkökohdat tutkimalla sosiaalisen ja biologisen ympäristön välisiä suhteita. Allardt korostaa, että ihmisen hyvinvointi ei ole omaisuuden keräämistä itselleen, vaan enemmän yhteisen hyvän edistämistä. (Hirvilammi & Helne 2014 2165-2166.)

Tuuli Hirvilammi ja Tuula Helne (2014) esittelevät artikkelissaan *Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy* moniulotteisen hyvinvointimallin, jonka perustana Allardtin kolmikantaluokitus toimii. Hirvilammi ja Helne muodostavat hyvinvointimallin lisäämällä neljännen ulottuvuuden: Doing. Allardtin teoriassa Doing on osa Being -ulottuvuutta, mutta Hirvilammi ja Helne (2014, 2166) kokivat selkeän eron *tekemisen* ja *olemisen* välillä hyödyllisenä. Toisaalta Doing -ulottuvuus korostaa ihmisen toiminnan (merkityksellinen työ, harrastukset) merkitystä hyvinvoinnin lähteenä ja toisaalta korostaa Being -ulottuvuuteen liittyvän harmonian, eheyden ja läsnäolon roolia hyvinvoinnissa. Moniulotteisen hyvinvointimallin eri ulottuvuuksien sisällöllisissä määrittelyissä perustana toimii relationaalinen paradigma. (Hirvilammi & Helne 2014, 2166.)

Moniulotteisen hyvinvointimallin neljää ulottuvuutta kuvataan tarkemmin Kelan tutkimusosaston julkaisun *Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla* (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012) sekä jo mainitun *Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy* -artikkelien (Hirvilammi & Helne 2014) avulla.

8.2.1 Having: mitä ihmisellä voi kohtuudella olla

Eric Allardt'n alkuperäisessä määritelmässä Having -ulottuvuus viittaa elintason ja koostuu aineellisista ja persoonattomista resursseista (Helne, Hirvilampi & Laatu 2012, 77; Allardt 1976, 206). Marjatta Bardy on määritellyt ulottuvuuden sisältöä tarkemmin elannon hankkimisen tavoiksi ja elinoloiksi, jolloin oleellista on ymmärtää, että elannon hankkiminen tapahtuu kaikissa kulttuureissa vuorovaikutuksessa luonnonvarojen kanssa (Helne, Hirvilampi & Laatu 2012, 77; Bardy 2010a, 42).

Having -ulottuvuuteen liittyvät tarpeet tyydytetään aineellisilla resursseilla, kuten luonnonvaroilla (vesi, ruoka, materiaalit mm. vaatteisiin, rakentamiseen), taloudellisilla resursseilla (tulot ja varallisuus) ja peruskulutushyödykkeillä. Yhteiskunnan tähdätessä kestävyys- ja elämänlaatu- tarpeiden tyydytykseen liittyvän aineellisten resurssien kysynnän ei tulisi ylittää moraalista ja ekologisesti määriteltyä optimaalista tarpeiden täyttymisen tasoa eli Having -ulottuvuudella on ekologiset rajansa. (Hirvilampi & Helne 2014, 2166.) Having -ulottuvuuden kuvaajia ovat siis toimeentulo, terveys- ja toimintakyky, asunto, ruoka ja muut peruskulutushyödykkeet ja käytettävissä olevat luonnonvarat. Having -ulottuvuuden tarpeiden tyydytystä voisi edistää esimerkiksi seuraavilla sosiaalipoliittisilla edistämisen- ja säätelykeinoilla: riittävä perustoimeentuloturva, hyvinvointipalveluiden ylläpito ja vahvistaminen, progressiivinen tulo- ja varallisuusverotus ja kulutusmaksimit. (Helne, Hirvilampi & Laatu 2012, 87.)

8.2.2 Doing: vastuullinen ja mielekäs tekeminen

Doing -ulottuvuudella piirretään kuva ihmisestä aktiivisena olentona, joka pyrkii täyttämään tarpeensa ja kykenee reflektoimaan ja muuttamaan tarvittaessa omaa toimintaansa. Tutkimuksen mukaan tietoinen toiminta vaikuttaa ihmisen tyytyväisyyteen elämässä enemmän kuin olosuhteet ja lähes yhtä paljon kuin perimä. Tämän perusteella voisi ajatella, että toiminnan uudelleen ohjaamisella on suurempi potentiaali hyvinvoinnin edistämässä kuin olosuhteiden muuttamisella. (Hirvilampi & Helne 2014, 2167; Lyubomirsky & Sheldon 2005, 111-131.)

Doing -ulottuvuudella on myös ekologiset rajansa, sillä ihmisen päivittäisellä toiminnalla on vaihtelevia ympäristövaikutuksia. Doing -ulottuvuuden tarpeet on kuitenkin mahdollista täyttää monella eri tavalla, kuten mielekkäällä palkkatyöllä, yhteiskunnallisella ja poliittisella toiminnalla, vapaa-ajan toiminnalla ja luontoaktiiviteeteilla. (Hirvilampi & Helne 2014, 2167.)

Doing -ulottuvuuden kuvaajia ovat ansiotyö, oppiminen, harrastustoiminta ja muu tekeminen. Doing -ulottuvuuden tarpeiden tyydytystä voisi edistää esimerkiksi seuraavilla sosiaalipoliittisilla edistämisen- ja säätelykeinoilla: yhteiskunnallisesti hyödyllisten töiden suosiminen, työajan lyhentäminen, sosiaaliturvan ansiotyö- ja kulutuskannustimien heikentäminen, kulutukseen

suuntautuvan ajankäytön vähentäminen sekä sosiaaliturvajärjestelmän haitallisten ympäristövaikutuksien minimointi. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 87.)

8.2.3 Loving: kuuluminen ja rakastaminen

Allardt'n määrittelyssä Loving kuvastaa ihmisen tarvetta muodostaa sosiaalisia identiteettejä sekä liittyä toisiin ihmisiin yhteisyyssuhteiden, kuten paikallis- ja perheyhteisyyden kautta (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 80; Allardt 1976; 1993; 91). Ihmisen hyvinvointi riippuu yhteisyyssuhteiden vuorovaikutuksen laadusta. Ekopsykologia on osoittanut, että suhteella luontoon on merkittävä rooli ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Fyysinen elinympäristömme on siis yhteydessä kapasiteettiimme rakastaa ja tuntea solidaarisuutta muita ihmisiä kohtaan. (Hirvilammi & Helne 2014, 2167.) Loving -ulottuvuuteen ei liity ekologisista rajoja, sillä rakastaminen ei edellytä suuria materiaalivirtoja. Loving -ulottuvuuteen sisältyy myös esteettinen puoli, luonnon kauneudesta tai esimerkiksi taiteesta tai musiikista haltioituminen. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 80.)

Loving -ulottuvuuden kuvaajia ovat perhe ja suku, ystävyysuhteet, paikallisyhteisöt, yhteiskunta, globaali yhteisö, tulevat sukupolvet, muut eläinlajit ja luonto. Loving -ulottuvuuteen liittyvien tarpeiden tyydytystä voisi edistää esimerkiksi sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä perherakenteen ja -elämän tukemisella, yhteisyyttä ja paikallisyhteisöjä vahvistavan sosiaaliturvan kehittämällä, vertaistuotannon tukemisella ja luontosuhteen vaalimisella sosiaali- ja terveystaloudessa. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 87.)

8.2.4 Being: eheä kokemus maailmassa olemisesta

Allardt tiivistää Being -ulottuvuuden tarpeiksi integroitua yhteiskuntaan ja elää sopusoinnussa luonnon kanssa. Being viittaa itsensä toteuttamiseen ja henkilökohtaisen kasvun tarpeeseen. Being on läsnäoloa ja harmoniaa. (Hirvilammi & Helne 2014, 2167; Allardt 1989.)

Being -ulottuvuuden kuvaajia ovat henkinen hyvinvointi, itsensä toteuttaminen, arvokkuus ja korvaamattomuus sekä elämäntaloudellisuus. Kuvaajiin liittyvien tarpeiden tyydytystä voidaan edistää ehkäisevälle sosiaalipolitiikalla eli elämäntapamme yksinkertaistamisella ja hidastamisella, sosiaaliturvan lainsäädännön ja toimeenpanon yksinkertaistamisella sekä ihmisten osallistumismahdollisuuksien lisäämisellä sosiaaliturvajärjestelmässä. (Helne, Hirvilammi & Laatu 2012, 87.)

HDLB-mallin mukaiset ekososiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuudet ja niiden kuvaajat on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 2: Ekososiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuudet (Hirvilampi, Helne & Laatu 2012, 87.)

Ekososiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuudet HDLB-mallin mukaisesti	
Having - mitä ihmisellä voi kohtuudella olla • toimeentulo • terveys- ja toimintakyky • asunto • ruoka ja muut peruskulutushyödykkeet • käytettävissä olevat luonnonvarat	Doing - vastuullinen ja mielekäs tekeminen • ansiotyö • oppiminen • harrastustoiminta • muu tekeminen
Loving - kuuluminen ja rakastaminen • perhe ja suku • ystävyysuhteet • paikallisyhteisöt • yhteiskunta • globaali yhteisö • tulevat sukupolvet • muut eläinlajit • luonto	Being - eheä kokemus maailmassa olemisesta • henkinen hyvinvointi • itsensä toteuttaminen • arvokkuus ja korvaamattomuus • elämänhallinta

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota monipuolinen käsitys ekososiaalisesta hyvinvoinnista ja sen osa-alueista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, joka syventää ymmärrystä kestävästä hyvinvoinnista ja yksilön ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueista. Opinnäytetyön tiedonhaulliset tutkimuskysymykset olivat ”Mitä ekososiaalinen hyvinvointi tarkoittaa?” ja ”Mistä osa-alueista yksilön ekososiaalinen hyvinvointi koostuu?”.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä vastauksien rajaaminen oli haasteellista, sillä lähdekirjallisuudessa käytettiin useita päällekkäisiä käsitteitä ekososiaaliselle hyvinvoinnille. Vastauksien rajaamisessa lähdettiin siitä, että ekososiaalisissa hyvinvointimääritelmässä ekologinen ja

sosiaalinen ulottuvuus limittyvät yhteen relationaalisen paradigman mukaisesti. Tämän kirjallisuuskatsauksen perusteella ekososiaalinen hyvinvointikäsitys on sekä holistinen että relationaalinen. Hyvinvoinnin ulottuvuudet (Having-Loving-Being-Doing) eivät ole irrallisia komponentteja, vaan ne ovat jatkuvassa kehämäisessä suhteessa toisiinsa. Hyvinvointi edellyttää tarpeiden tyydytystä kaikilla ulottuvuuksilla, esimerkiksi köyhyyttä ei näin ollen määriteltäisi vain rahallisin termein Having -ulottuvuuden ongelmaksi. Hyvinvointi perustuu myös ajatukseen siitä, että ihminen ei voi toteuttaa hyvinvointiaan ottamatta huomioon muita ihmisiä, lajeja ja luontoa. Kaikki mitä teemme tapahtuu suhteessa toisiin eli muiden ihmisten tai luontoympäristön pahoinvointi vaikuttaa enemmän tai myöhemmin omaan hyvinvointiimme. (Hirvilampi, Helne & Laatu 2012, 80.) Ekososiaalisessa hyvinvointinäkemuksessa painotetaan hyvinvoinnin sosiaalisen luonteen ohella myös kestävyyttä ja ihmisen luontoyhteyttä eli vahvaa relationaalisuutta. Vahvassa relationaalisuudessa ihminen on osa maailmankaikkeutta, luontoa, yhteiskuntaa ja yhteisöä. Relationaalinen tulkinta hyvinvoinnista haastaa aikamme yksilökeskeisen hyvinvointikäsitteen ja siihen sisältyy moraalinen vastuu kokonaisuuden hyvinvoinnista. (Helne & Hirvilampi 2021, 45-46.)

Sosiaali- ja terveysministeriön laatiman sosiaali- ja terveystalouden strategian *Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020* mukaan sosiaali- ja terveyspalveluiden painopistettä tulee siirtää entistä enemmän ennalta ehkäisevään toimintaan. Strategiassa painotetaan, että alalla toimivien ammattiryhmien ennalta ehkäisevän työn osaamista on lisättävä sekä ehkäisevien palvelujen saatavuutta parannettava siten, että käyttäjät ovat aktiivisesti niiden kehittämisessä mukana. (Salonen 2012, 243; STM 2010.) Luontoympäristöjen ja luontointerventioiden ammatillinen hyödyntäminen on edelleen suurilta osin käyttämätön resurssi, joka voisi vastata sosiaali- ja terveysalan kasvavaan resurssipulaan. Strategiassa esimerkiksi ehdotetaan teknologian käytön lisäämistä ikääntyneiden itsenäisen elämän tukemisessa, joka on rahallisesti suuri investointi. Luontomenetelmät eivät vaadi kalliita laitteita tai investointeja, ja toimintatavat ovat suhteellisen helppoja omaksua. Luontointerventioilla voisi olla erityinen merkitys juuri ennalta ehkäisevän toiminnan piirissä. (Salonen 2012, 244.)

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla teoria ohjasi aineistonvalintaprosessia, sillä HDLB-hyvinvointimalli mainittiin useita kertoja eri lähdekirjallisuudessa sekä toimi perustana hyvinvoinnin ulottuvuuksien sisällöllisissä määrittelyissä. Tuula Helneen ja Tuuli Hirvilammen (2021, 11) julkaisussa *Puristuksissa? Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot* tutkitaan aktivointitoimenpiteiden kohteena olevia 20-29-vuotiaita nuoria aikuisia. Tutkimuksessa peilataan nuorten hyvinvoinnin ehtoja koskevia tulkintoja vallitsevaa aktivointi- ja syrjäytymispainotteista nuorisodiskurssia vasten (Helne & Hirvilampi 2021, 12). Analysoinnin kohteena on nuorten tulkinnat kestävä hyvinvoinnin ehdoista. Miten nuorten hyvinvointitulkinnot resonoivat Having-Doing-Loving-Being-hyvinvointijäsennyksen kanssa? (Helne & Hirvilampi 2021, 13.) Tutkimustuloksien mukaan nuoret jäsensivät hyvinvointia moniulotteisesti ja holistisesti. Nuorten tulkintojen perusteella hyvinvointi on kokonaisuus, jossa eri tarvekategoriat eli hyvinvoinnin

ulottuvuudet ovat dynaamisessa suhteessa toisiinsa. Hyvinvoinnin toteutuminen edellyttää siis tarpeiden tyydyttymistä kaikilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla. (Helne & Hirvilampi 2021, 295.) Nuorten hyvinvointitulkinat mukailevat eudaimonista hyvinvointikäsitystä, jossa hyvinvointi on merkityksellistä, ”hyveellistä” ja kukoistamiseen johtavaa tekemistä ja olemista, johon kuuluu myös mielihyvä (Helne & Hirvilampi 2021, 298).

9.2 Eettisyys

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 149) esittävät teoksessa *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, että tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus on merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri. Sisäinen johdonmukaisuus konkretisoituu tutkimusraportin argumentaatiossa, kuten siinä, miten ja millaisia lähteitä kirjoittaja käyttää. Toinen merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri on eettinen kestävyys, joka liittyy muodollisesti myös tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin. Tutkimussuunnitelman tulee olla huolellisesti laadittu, valitun tutkimusasetelman on oltava sopiva ja raportointi tulee tehdä hyvin ja selkeästi. Hyvää tutkimusta ohjaa erityinen eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149-150.)

Tutkimuseetiikalla tarkoitetaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja edistämistä tutkimustoiminnassa ja siihen liittyvä tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyyksien tunnistaminen ja torjuminen kaikilla tieteenaloilla (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150; TENK 2012). Tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt hyvän tieteellisen käytännön sisältöjä. Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia voi esimerkiksi olla puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin, tutkimustulosten tai käytettyjen menetelmien huolimaton ja siten harhaanjohtava raportointi tai samojen tulosten julkaiseminen useita kertoja näennäisesti uusina. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 151.)

Pyryn opinnäytetyöprosessin aikana hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen, kuten huolellisuuteen, avoimuuteen ja rehellisyyteen. Opinnäytetyön tekemisessä on noudatettu huolellisuutta ja tarkkuutta. Noudatin eettisiä periaatteita mm. merkitsemällä lähdemerkinnät asianmukaisesti, jolloin kaikki tiedot ovat helposti tarkistettavissa. Kirjallisuuskatsauksessa käytetty lähdeaineisto on analysoitu asiallisesti ja opinnäytetyö on tehty aiempaa tutkimusta kunnioittaen ilman plagiointia.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa tarkastelin aihevalintaa eettisestä näkökulmasta. Tutkielman tekeminen ei edellyttänyt tutkimusluvan hakemista, sillä tutkielman kohteena on ilmiöt eikä aineistona käytetä esimerkiksi haastatteluja. Aihevalintana ekososiaalinen hyvinvointi on sensitiivinen, sillä ekososiaalinen hyvinvointikäsitys vaatii nykyisen hyvinvointiparadigman kyseenalaistamista ja siihen sisältyy voimakasta rakenteellista kritiikkiä vallitsevaa paradigmaa kohtaan.

Kirjallisuuskatsaus on menetelmänä eettisyyden ja luotettavuuden osalta suhteellisen yksiselitteinen, sillä aineisto on jo julkaistu ja vertaisarvioitu, kun aineistonvalinnassa käytetään tarkkoja ennalta määriteltyjä sisäänotto- ja poissulkukriteerejä.

9.3 Luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta arvioitaessa voidaan lähteä liikkeelle seuraavasta ajatuksesta: ”Jos tutkimus ei ole eettisesti kestävä, se ei voi olla luotettava, mutta eettinen kestävyys ei vielä tee tutkimuksesta luotettavaa.” (Tuomi & Sarajärvi 2018, 182). Laadullisen tutkimuksen tutkimusperinne ei ole yksi ja yhtenäinen tutkimusperinne, vaan se koostuu useista erilaisista perinteistä. Laadullisen tutkimuksen piiristä siis löytyy erilaisia tulkintoja liittyen tutkimuksen tekemisen luotettavuuteen. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 158.) Laadullisen tutkimuksen perusvaatimuksena kuitenkin on, että tutkijalla on riittävästi aikaa tehdä tutkimusta. Tutkimuksen luotettavuuden arvioimisessa on tärkeä arvioida kokonaisuutta, jolloin sisäisen johdonmukaisuuden (koherenssin) merkitys painottuu (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163).

Työn suunnitteluvaiheessa asetettiin selkeät tutkimuskysymykset, joita ei ole työn tekemisen aikana muutettu. Kysymykset asetettiin mahdollisimman selkeiksi ja ymmärrettäviksi, jotta väärinymmärryksien välttämiseksi. Opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnissa on lisäksi hyvä huomioida, että opinnäytetyöhön liittyvän aineiston valinnan teki yksi henkilö, jolla voi olla vaikutusta aineiston kattavuuteen. Lähdemateriaalin valinnassa käytettiin kuitenkin erityistä huolellisuutta käyttämällä esimerkiksi vain vertaisarvioituja tieteellisiä julkaisuja.

Kirjallisuuskatsauksen aineistovalintaprosessissa käytettiin viittä eri tietokantaa sekä suomen- ja englanninkielisiä hakusanoja mahdollisimman kattavan aineiston kokoamiseksi. Työn luotettavuutta lisää tietokantahakujen tarkka kuvaaminen osana opinnäytetyötä. Raportissa tietokantahaut on esitetty yksityiskohtaisesti tietokannoittain. Olen huolehtinut opinnäytetyön laadusta ja pyrkinyt siihen, että ennakkokäsitykseni eivät ohjaisi ajattelua tai työn lopullisia tuloksia. Ekososiaalinen hyvinvointi oli aiheena yllättävän vähän tutkittu ja suurin osa kirjallisuuskatsaukseen valituista julkaisuista olivat suomalaisilta tutkijoilta.

9.4 Jatkotutkimusehdotukset

Ekososiaalinen hyvinvointi on käsitteenä laaja, monitasoinen ja vallalla olevan hyvinvointikäsitteen kyseenalaistava. Ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueita olisi tarpeellista jatkossa tutkia vielä tarkemmin yksilön näkökulmasta esimerkiksi siten, että tunnistetaan konkreettisia esimerkkejä HDLB-mallin ulottuvuuksista ja ulottuvuuksien välisestä vuoropuhelusta yksilön elämässä ja arjessa. Toiminnallinen opinnäytetyö ekososiaalisen hyvinvoinnin edistämisestä rajatussa sosiaalialan asiakasryhmässä, esimerkiksi aikuissosiaalityön asumisyksikössä, toisi paljon kaivattua konkretiaa ja lisätietoa laajemman hyvinvointikäsitteen eduista. Sosiaalialan menetelmissä olisi paljon mahdollisuuksia tutkia sosiaalisten ja ekologisten haasteiden

ratkomiseen liittyviä synergiaetuja. Tulevaisuudessa erilaisten verkko-oppaiden ja tukimateriaalien kehittäminen sosiaalialan ammattilaisille tarjoaisi mahdollisuuksia työn- ja opintosisältöjen kehittämiseen ekososiaalisen orientaation mukaisesti. Jatkotutkimusehdotukset on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 3: Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusehdotukset
• Ekososiaalisen hyvinvoinnin osa-alueiden (HDLB-malli) tunnistaminen ja mittaaminen valitussa sosiaalialan asiakasryhmässä   • Ekososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen valitussa sosiaalialan asiakasryhmässä (toiminnallinen työ)   • Ekososiaalisesti kestävien käytänteiden tunnistaminen ja vahvistaminen sosiaalialan menetelmissä   • Uusien ekososiaalisesti orientoituneiden sosiaalialan työskentelymenetelmien kehittäminen   • Green Care -menetelmien vaikuttavuuden tutkiminen valitussa sosiaalialan asiakasryhmässä   • Verkko-oppaan tai opasmateriaalin kehittäminen sosiaalialan ammattilaisille

Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että ihmis- ja kulutuskeskeinen tapa käsittelee hyvinvointia on kapea-alainen, vanhanaikainen ja egosentrinen. Ekososiaalisen hyvinvointiparadigman omaksuminen johtaisi asioiden ja ilmiöiden kokonaisvaltaisempaan tarkasteluun, jonka seurauksena kyseenalaistaisimme taloudellisen kasvun pakollisuuden ja näkisimme uusia mahdollisuuksia kansakuntien, kaupunkien ja alueiden menestyksen osoittamisessa. Uudenlaiset menestyksen mittarit eivät riippuisi markkinatalousjärjestelmän suuruudesta vaan pikemminkin huono-osaisuuden, niin ihmisen kuin luonnonympäristön, vähyydestä. (Salonen 2014, 54.) Tämä opinnäytetyö on toivottavasti vain alkua ammattikorkeakoulujen keskustelulle ekososiaalisesta hyvinvoinnista. Ekososiaalisen hyvinvointiparadigman omaksuminen vaatii nykyisen ihmiskeskeisen paradigman tunnistamista omassa ajattelussaan ja laajemmin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Tämän opinnäytetyön kirjoittaminen on kasvattanut minua niin tiedollisesti ja taidollisesti, että eettisesti ihmisenä, opiskelijana ja tulevana ammattilaisena. Tietoa lisäämällä tietoisuus lisääntyy ja matka kohti ekososiaaliohjauksen kehittämistä voi alkaa.

”Kuinka yksinkertaista on kirjoittaa, että ihminen ja luonto ovat yhtä, ja kuinka vallankumouksellista se samalla on. Väitän, että jos oikeasti ymmärtäisimme ja kokisimme keskinäisriippuvuudet, näkisimme kirkkaasti kestäväen hyvinvoinnin kuvan ja samalla pyrkisimme sitä kohti.”

- Tuuli Hirvilammi, 2021

Lähteet

Painetut

Helenius, L. 2012. Paradigman muutos kestävän elämäntavan ja kulttuurin pohjana. Teoksessa Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) Yhteyksine kirja - Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Tampere: Juvenes Print, 50-63.

Helne, T. & Hirvilammi, T. 2021. Puristuksissa - Nuoret ja kestävän hyvinvoinnin ehdot. Kelan tutkimusosaston julkaisu.

Helne, T., Hirvilammi, T. & Laatu, M. 2011. Sosiaalipolitiikka - altavastaaajasta planeetan pelastajaksi? Teoksessa Palola, E. & Karjalainen, V. (toim.) Sosiaalipolitiikka - hukassa vai uuden jäljillä? Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistopaino, 310-332.

Hirvilammi, T. 2015. Kestävän hyvinvoinnin jäljillä -Ekologisten kysymyksiä integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Kelan tutkimusosasto. Tampere: Juvenes Print.

Hoffrén, J. & Rättö, H. 2011. Hyvinvoinnin mittarit. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi: Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Vilna: Gaudeamus Helsinki University Press, 219-239.

Häikiö, L. 2012. Kestävä kehitys. Utopia kehittyvästä ja kestävästä kansalaisten yhteiskunnasta. Teoksessa Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) Yhteyksien kirja -Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Tampere: Juvenes Print, 150-157.

Karjalainen, P. & Palola, E. 2011. Johdannoksi - Ajatuksia kirjan ytimeästä. Teoksessa Karjalainen, P. & Palola, E. (toim.) Sosiaalipolitiikka - hukassa vai uuden jäljillä? Helsinki: Unigrafia Oy, 5-11.

Kivipelto, M. & Saikkonen, P. 2017. Sosiaalityö ekologisiin rajoihin mahtuvassa hyvinvointivaltiossa? Teoksessa Hänninen, S. & Saikkonen, P. (toim.) Hyvinvointivaltio ylittää jälkensä. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos, 24-38.

Matthies, A. & Närhi, K. 2017. Ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityön viitekehyksenä. Teoksessa Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalisen tutkimuksen vuosikirja 2014. Kolmas painos. UNIpress.

Meadows, D., Meadows, D., Randers, J. & Behrens, W. 1972. The limits to growth. A report for The Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. Washington DC: Potomac Associates.

Oksanen, M. 2011. Ympäristö ja hyvinvointi. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi: Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Vilna: Gaudeamus Helsinki University Press, 314-334.

Riihinen, O. 2012. Ekologisen kriisin juuret. Vähään tyytymisestä halujen ekspansioon. Teoksessa Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) Yhteyksien kirja - Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Tampere: Juvenes Print, 32-45.

Saari, J. 2011. Johdanto. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi: Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Vilna: Gaudeamus Helsinki University Press, 9-29.

Salonen, A. 2012. Sosiaalinen saneeraus - Tie ekososiaaliseen sivistykseen. Teoksessa Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) Yhteyksien kirja - Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Tampere: Juvenes Print, 136-149.

Salonen, K. 2012. Mielen- ja luonnon yhteyksiä - eko- ja ympäristöpsykologinen näkökulma. Teoksessa Helne, T. & Silvasti, T. (toim.) Yhteyksien kirja - Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Tampere: Juvenes Print, 235-249.

Suhonen, R., Stolt, M. & Axelin, A. 2015. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteissä. Turun yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Ambrey, C. & Daniels, P. 2016. Happiness and footprints: assessing the relationship between individual well-being and carbon footprints. Viitattu 17.05.2022.

Hiilamo, H. 2020. Ilmastonmuutos, kestävyysvaje ja sotu-uudistus. Yhteiskuntapolitiikka -lehti. Viitattu 16.2.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139433/YP2002_Hiilamo.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Hirvilampi, T & Helne, T 2014, ' Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy ', Sustainability: Science, Practice, & Policy , vol. 6 , no. 4 , 10.3390/su6042160 , pp. 2160-2175. Viitattu 23.04.2022. <https://doi.org/10.3390/su6042160>

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Sosiaalitieteet, Tutkimus. ECOSOS. ECOSOS-tutkimushanke. Viitattu 25.05.2022. [ECOSOS -tutkimushanke – Kokkolan yliopistokeskus Chydenius](#)

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Sosiaalitieteet. Tutkimus ECOSOS. Sosiaalityön rooli ekososiaalisessa siirtymässä. Viitattu 25.05.2022. [Sosiaalityön rooli ekososiaalisessa siirtymässä – Kokkolan yliopistokeskus Chydenius](#)

Närhi, K. 2014. Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä. Julkari. Viitattu 07.03.2022. <https://journal.fi/janus/issue/view/3570>

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 07.05.2022. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Salonen, A. 2014. Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma - Yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Viitattu 14.11.2021. https://www.researchgate.net/publication/268871705_Ekososiaalinen_hyvinvointiparadigma_-_yhteiskunnallisen_ajattelun_ja_toiminnan_uusi_suunta_tayttyvalla_maapallolla

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022. Ministeriö. Strategia. Megatrendit. Viitattu 26.03.2022. <https://stm.fi/megatrendit>

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Keskeisiä käsitteitä. Viitattu 20.2.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

Tieteen termipankki. Geologia. Antroposeeni. Viitattu 10.05.2022. <https://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Geologia:antroposeeni>

Tieteen termipankki. Filosofia. Antroposentrismi. Viitattu 10.05.2022 <https://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Filosofia:antroposentrismi>

Tieteen termipankki. Biologia. Eksponentiaalinen kasvu. Viitattu 30.03.2022. https://tieteen-termipankki.fi/wiki/Biologia:eksponentiaalinen_kasvu

The Sustainable Development Goals Report 2020. 2020. United Nations. Viitattu 10.09.2021. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>

Ulkoministeriö. 2021. Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö. Agenda 2030 - kestävän kehityksen tavoitteet. Viitattu 04.10.2021. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Ympäristöministeriö. 2022. IPCC:n raportti: Nykyiset toimet eivät riitä ilmaston lämpenemisen rajaamiseen 1,5 asteeseen - tehokkaat päästövähennykset välttämättömiä jo seuraavan vuosikymmenen aikana. Valtioneuvoston tiedote. Viitattu 17.05.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ipcc-n-raportti-nykyiset-toimet-eivat-riita-ilmaston-lampenemisen-rajaamiseen-1-5-asteeseen-tehokkaat-paastovahennykset-valttamattomia-jo-seuraavan-vuosikymmenen-ai- kana>

Kuviot

Kuva 1: Analyysiprosessi	24
Kuva 2: Ekososiaalisen sivistyksen arvopohja	26

Taulukot

Taulukko 1: Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	20
Taulukko 3: Ekososiaalisen hyvinvoinnin ulottuvuudet (Hirvilammi, Helne & Laatu 2012, 87.)	31
Taulukko 4: Jatkotutkimusehdotukset	35

Liitteet

Liite 1: Tutkijan taulukko	42

Liite 1: Tutkijan taulukko

Tutkimuksen tai artikkelin otsikko	Tutkimuksen tai artikkelin tekijä(t)	Julkaisuvuosi	Mitä on tutkittu tai tarkasteltu	Valintaperusteet
Happiness and Footprints: Assessing the relationship between individual well-being and carbon footprints	Ambrey & Daniels	2016	Yksilön hyvinvoinnin ja hiilijalanjäljen suuruuden välistä yhteyttä	Sivuaa ekososiaalista hyvinvointia
Puristuksissa - Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot	Helne & Hirvilammi	2021	Peilataan nuorten hyvinvoinnin ehtoja koskevia tulkintoja vallitsevaa aktiivointi- ja syrjäyttämispainotteista nuorisodiskurssia vasten	Käsittelee ekososiaalista hyvinvointia
Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla	Helne, Hirvilammi & Laatu	2012	Ympäristöongelmien taustatekijöitä, suomalaista sosiaalipolitiikkaa ja sen suuntaa, kestävää hyvinvointia	Käsittelee ekososiaalista hyvinvointia
Kestävän hyvinvoinnin jäljillä: ekologisten kysymyksien integroiminen hyvinvointitutkimukseen	Hirvilammi	2015	Kestävän hyvinvoinnin teorian kehittäminen	Käsittelee ekososiaalista hyvinvointia

Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy	Hirvilammi & Helne	2014	Moniulotteisen HDLB -hyvinvointimallin esitteleminen	Käsittelee ekososiaalista hyvinvointia
Sosiaalinen saneeraus - Tie ekososiaaliseen sivistykseen	O.Salonen	2012	Ekososiaalinen sivistys, ekologisten ja sosiaalisten ongelmien yhteenkietoutumisen syyt	Käsittelee ekososiaalista hyvinvointia
Mielen- ja luonnon yhteyksiä. Eko- ja ympäristöpsykologinen näkökulma	Salonen	2012	Eko- ja ympäristöpsykologian ja luonto- ja ympäristönsuojeluinterventioiden merkityksiä	Sivuaa ekososiaalista hyvinvointia